Spomenička zbirka Petra Stankovića – Stancoviciana knjižnice Zavičajnog muzeja grada Rovinja

Pokrajac, Sanja

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:350317

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Repository / Repozitorij:

ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

AK. GOD. 2020./2021.

Diplomski rad

Spomenička zbirka Petra Stankovića – Stancoviciana knjižnice Zavičajnog muzeja grada Rovinja

Studentica: Sanja Pokrajac

Mentor:izv. prof. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, 2021.

Sadržaj

1. Uvod 2
2. Knjižnica Zavičajnog muzeja grada Rovinja 3
3. Porijeklo i terminološko određenje pojma „spomenička knjižnica“ 5
4. Petar Stanković – kanonik, pisac i kulturni radnik 8
5. Istraživanje zbirke Stancoviciane 10
5.1. Metodologije istraživanja 10
5.2. Metoda studija slučaja 11
5.3. Podaci prikupljeni metodom intervjua 15
6. Karakteristike fonda i primjeraka građe 15
7. Virtualna izložba 29
8. Zaključak 30
9. Sažetak 31
10. Summary 32
11. Literatura ..... **Error! Bookmark not defined.**

1. Uvod

Spomenička zbirka Istranina Petra Stankovića jedna je od vrjednijih sastavnih dijelova fonda Knjižnice Zavičajnog muzeja grada Rovinja koja po definiciji pripada skupini specijalnih knjižnica i knjižnica u sastavu - knjižnica koje aktivno djeluju u sastavu ustanova, instituta, vjerskih zajednica: muzeja, zavoda, znanstvenih instituta, arhiva, samostana, poduzeća ili drugih. U specijalne knjižnice ubrajaju se i posebno vrijedne spomeničke zbirke koje čuvaju stare rukopise, inkunabule i drugu staru i rijetku građu primjeri kojih su Stancoviciana (predmet ovog rada) te zbirke u arhivu Biskupskog ordinarijata porečke i pulske biskupije sa sjedištem u Poreču.

Pod specijalne knjižnice ubrajaju se i samostanske knjižnice, primjeri u Istri su Knjižnica franjevačkog samostana u Pazinu (najstarija knjižnica u Istri) i Rovinju, zatim specijalne knjižnice i zbirke kao: knjižnica Državnog arhiva u Pazinu, muzejska knjižnica Arheološkog muzeja Istre u Puli, knjižnica Narodnog muzeja u Labinu, knjižnica Zavičajnog muzeja Poreča i Rovinja te knjižnica Centra za povijesna istraživanja u Rovinju, nadalje tu spadaju knjižnične zbirke koje stvaraju razne ustanove za svoje potrebe poslovanja, a njihova knjižnična djelatnost nije organizirana u skladu sa Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, poput zbirke u: Povijesnom i pomorskom muzeju Istre u Puli, Etnografskom muzeju Istre u Pazinu, Muzeju grada Umaga, Muzeju grada Pazina, Muzeju Lapidarium u Novigradu, Zavičajnom muzeju u Buzetu i Nacionalnom parku Brijuni/ Pododsjeku za zaštitu kulturnih dobara, Institutu za poljoprivredu i turizam u Poreču, Bolnici doktor Martin Horvat u Rovinju, Zavodu za javno zdravstvo Istarske županije u Puli te dvjema udrugama – Udruzi slijepih Istre te Društvu osoba s tjelesnim invaliditetom Istre u Puli, kao i Župnom uredu u Vodnjanu i Visokoj teološkoj školi Redemptoris mater u Puli. Većina navedenih knjižnica ili knjižničnih zbirki registrirane su kao kulturno dobro Republike Hrvatske, a tu se posebno ističe Mornarička knjižnica kao najstarija znanstvena knjižnica Istre, koja djeluje u sklopu Sveučilišne knjižnice u Puli. Njihova je jedinstvena svrha, kroz tisućljetni kontinuitet postojanja, aktivnog djelovanje i obogaćivanja građe, čuvati kulturno-povijesne, znanstvene i bibliofilske vrijednosti sredina u kojima djeluju, one su conditio sine qua non razvoja istih.

Društveni značaj i ulogu knjižnice precizno izražavaju misli dvaju istaknutih intelektualaca– hrvatskog književnika A. G.Matoša koji ističe: „Kultura jedne zemlje može se mjeriti brojem njenih biblioteka, knjiga i čitalaca“[1] i njemačkog filozofa G. F.W. Leibnitza koji tvrdi da je svrha knjižnice „dijeljenje blaga“ koje je u njima pohranjeno i baštinjeno od prethodnih generacija te zaštita tog blaga da bi ono bilo sačuvano budućim generacijama.[2]

Čovječanstvo stoga svoj permanentni kontinuitet prijenosa i očuvanja sveg znanja i iskustva pisanom riječju ostvaruje postojanjem knjižnica, pogotovo onih s dugom tradicijom, kojih u Istri ima podosta, a među

[1] Dobrić, B. Umjesto predgovora. // Dobrić, B. [ur.], Knjižnice Istarske županije : vodič. Pula: Društvo bibliotekara Istre, 2010. str. 7.
[2]Isto

kojima se ističe i privatna knjižnica kanonika Petra Stankovića koju je oporučno darovao gradu Rovinju i s kojom ćemo se pobliže upoznati u ovom radu. Gledano kroz prizmu povijesnog aspekta, prve se veće privatne knjižnice u Istri javljaju u 15. st.(prvu poznatu privatnu knjižnicu imao je porečki biskup Ivan Porečan). U 17. i 18. st. u gradovima na zapadnoj obali Istre osnivaju se književne akademije u čijem se sastavu pojavljuju i knjižnice, primjer toga je L'Accademia degli Intraprendenti u Rovinju, u sklopu koje je djelovala prva javna knjižnica takve vrste poznata u Istri. U drugoj polovini 18.st i početkom 19. st. brojne su samostanske knjižnice u Istri zatvorene, konfiscirane ili prodane na javnim dražbama, to su uglavnom bile knjižnice benediktinskih, franjevačkih ili pavlinskih samostana nastalih u srednjem vijeku, tada ujedno najstarije i najbolje očuvane knjižnice istarske županije. U red najstarijih očuvanih javnih knjižnica ubrajaju se nekadašnja gradska knjižnica u Poreču (osnovana 1810.) i ona u Rovinju (iz 1859.) čiji se fondovi čuvaju u zavičajnim muzejima tih gradova. Te su knjižnice osnovane početkom 19.st. a njihov je početni fond nastao temeljem poklonjenih knjiga mnogih plemića, svećenika i obrazovanih lokalnih građana.

Krajem 19.st.osnivaju se brojna čitalačka društva, s njima i knjižnice namijenjene njihovim članovima, a početkom 20.st.iz tih se društava razvijaju javne pučke knjižnice sa svrhom prosvjećivanju širih društvenih slojeva. Kako je Istra bila pod talijanskom vlašću (1918.-1943.), u javnim se gradskim knjižnicama uglavnom nabavljala građa na talijanskom jeziku. Upravo zato hrvatska inteligencija u Istri do 1. Svjetskog rata, već okupljena u hrvatskim društvima, nabavlja, prikuplja i daruje knjige na hrvatskom jeziku te tako nastaju pučke knjižnice snažno nacionalno obojene. One su, kao i sama društva, smetale talijanskoj politici i bile su nasilno zatvarane, a građa koja se nije uspjela sakriti, spaljivana je. Na taj su način brojni knjižni fondovi knjižnica koje su prestale djelovati zbog povijesnih previranja nakon drugog svjetskog rata dodijeljeni novootvorenim javnim knjižnicama ili pojedinim muzejima.

2. Knjižnica Zavičajnog muzeja grada Rovinja

Knjižnica se u Rovinju prvi put spominje u rukopisima rovinjskog kroničara Angelinija, gdje se navodi da prva javna knjižnica Rovinja započinje s djelovanjem 1767. (najstarija javna knjižnica u Istri),a njen je prvi voditelj bio don Francesco Albanese ujedno i profesor teologije.[3]

Gradska knjižnica *(Biblioteca Comunale)* otvorena je 3. siječnja 1859. godine u kući Cherin u ulici Porta Valdibora.[4] Iste godine u Rovinju je započela djelovati prva moderna istarska tiskara pod nazivom *Tipografia Istriana.* Osnivanje knjižnice i tiskare imalo je veliki značaj za razvoj kulturnog života u gradu.

[3]Smolica M. Knjižnica Zavičajnog muzeja Grada Rovinja – Museo Civico della Città di Rovigno. // Dobrić, B. [ur.], Knjižnice Istarske županije : vodič . Pula: Društvo bibliotekara Istre, 2010. str. 60
[4]Cernecca, D. Petar Stanković, (s talijanskog preveo Frano Čale), Jadranski zbornik 4, Rijeka-Pula, 1960. str. 24

Knjižnica pod imenom Gradska knjižnica osnovana je na način karakterističan za onovremeno osnivanje takvih ustanova, a to je, kako piše u vodiču *Knjižnice Istarske županije* temeljem brojnih donacija uglednih građana Rovinja i šire: dr.Borghija, dr.Spongie, Bronzinija, Glezera, Angelinija, Antonija Ive, gradonačelnika Campitellija i drugih te najbogatijom među donacijama, privatnom knjižnicom, koju je oporučno gradu svoje mladosti tj. svojih dana školovanja, ostavio Pietro Stancovich/ Petar Stanković kanonik iz Barbana, sa zbirkom od oko 3000 svezaka knjiga različitog sadržaja.[5] Gradska knjižnica je nekoliko puta mijenjala svoju adresu i kroz vrijeme bila zatvarana i ponovno obnavljana.1974. rehabilitiran je rad knjižnice, fond uvelike osuvremenjen novim naslovima, a stara građa, rukopisi i drugi povijesni spisi ostavljeni su fondu Knjižnice Zavičajnog muzeja grada Rovinja. Tim razdvajanjem grad zapravo dobiva dvije značajne knjižnice. Muzejska knjižnica svoju obimnu, raznoliku i kulturno vrijednu građu organizira u nekoliko zbirki: spomenička zbirka "Stancoviciana", zbirka "Antonio Ive," zbirka plakata i kalendara, sve registrirane pri Muzejskom dokumentacijskom centru te preostale zbirke koje čine opći fond, kataloge likovnih izložbi, listove i časopise iz 19. stoljeća, rukopise, novine i sitni tisak.

Stancoviciana sadrži oko 7045 jedinica knjižnične građe, od toga 2896 svezaka ima oznaku ex libris Pietro Stancovich Canonico, dio knjiga dar je učenih ljudi Rovinja gradskoj knjižnici prilikom njenog otvaranja. a preostali dio čini sačuvana građa brojnih knjižnica koje su postojale 150 godina unazad. To su knjižnice: Istarskog agrarnog društva, Radničkog društva, Katoličkog književnog društva te Narodnog čitalačkog kluba, Ženskog čitalačkog kluba, Kluba za društvene studije i Društva"G. Mazzini".[6] Knjige su pisane na latinskom, talijanskom i njemačkom jeziku, a tek manji broj na hrvatskom, grčkom i španjolskom. Sadržajno pokrivaju područja: teologije, filozofije, talijanskog jezika i književnosti, povijesti, prirodnih znanosti, medicine, astronomije, arhitekture, etnografije, zemljopisa i prava. Stanković je tijekom života i tijekom čestih putovanja sakupio zavidan broj djela vremenskog raspona od 1501. godine, otkad datira najstarija jedinica fonda, do 1852. godine. Tu su djela znamenitih rimskih i kršćanskih klasika kao što su: Ksenofont, Teofrast, Ciceron, sv. Toma Akvinski, Vitruvije, Rousseau i drugi, raritetna djela 16., 17. i 18. st. te istaknute stare knjige: Svetonius, Caius Tranquillus, *Commentationes conditae a Phil Beroardo* in Svetonium, Bononiae, Benedictus Hectoris, 1506. Herodianus, *Historiae*, Florentiae, Philippus lunta 1517. godine, a najstarija knjiga knjižnice je ona Eusebiusa Caesarensisa, Venetis, B. Vercellensis,1501. Fond čuva, uz navedena, i pojedina rukopisna djela, manji broj jedinica građe na hrvatskom jeziku kao što je djelo Franje Glavinića *Cetiri poslidnya covika*,u Benetczih, polag Ivana Salis, 1628. te nekoliko knjiga hrvatskih pisaca na latinskom jeziku. Zanimljiva je i građa s područja zemljopisa, među kojima se ističe knjiga Klaudia Ptolomeja, (Venecija, 1596. te zemljopisni atlas tiskan u Veneciji u tiskari A. Zatte, (1776.-1778.).[7]

Knjižnica posjeduje i građu tj. knjige tiskane u najpoznatijim tiskarama onog vremena, Italije, Francuske i Nizozemske. To su knjige takozvane aldine, plantine, elzevieri, giuntine, (djela iz tiskara

[5]Smolica M., Dobrić, B. Katalog lnjiga iz 16.st. cinquecentina: u knjižnicama, muzejima i franjevačkim samostanima u hrvatskom dijelu Istre. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, 2014, str. 101.
[6]Smolica M. Knjižnica Zavičajnog muzeja Grada Rovinja, nav.dj. str. 60-61.
[7]Isto

mletačke obitelji Alda Manuzia, djela iz tiskare obitelji Plantin i Elzevier kao i obitelji Didot i drugih). Zbirka je skupa s fundusom Muzeja upisana 1986. godine u Registar pokretnih spomenika kulture pod rednim brojem 153.

Zbirku Antonio Ive čini 2000 primjeraka knjiga i časopisa. Nazvana je po profesoru književnosti sveučilišta u Grazu, istraživaču jezika, govora i dijalekata, sakupljaču nematerijalne kulturne baštine romanskog stanovništva u Istri i Italiji kao što su razni oblici usmene predaje: narodne pjesme, bajke, basne i razne druge umotvorine. U fondu se nalaze također brojni rječnici, gramatike, jezične studije (govori, dijalekti, običaji, uzrečice), građa je pisana na talijanskom i njemačkom jeziku.

Opći fond čini zbirka literature koja prati područja kojima se bavi muzej, a to su likovne umjetnosti, arheologija, etnologija i povijest, u vidu knjiga i kataloga umjetničkih manifestacija Istre i Rovinja. Današnja knjižnica u sklopu gradskog muzeja Rovinja predstavlja specifičnu vrstu specijalne knjižnice osobito zbog svog baštinskog karaktera,a prostorno svoj postanak veže uz osnutak muzeja 1954. u prostoru palače Califfi – nekadašnje obiteljske palače koja se danas nalazi u središtu starogradske jezgre s očuvanom prvotnom strukturom gradnje u dominantnom baroknom stilu nadomak Trgu na mostu, arhitektonske točke koja je nekad povezivala otočno naselje s kopnom, a u sadašnjosti predstavlja žarište urbanog tkiva grada.

3. Porijeklo i terminološko određenje pojma „spomenička knjižnica“

Knjižnica (biblioteka) je uređena zbirka pisane, tiskane ili druge grafičke, zvučne,vizualne i elektroničke građe (uključujući filmove, fotografije, vrpce, mikrooblike, diskove, računalne datoteke te programe).[8] Naziv je to i za zgradu ili prostor u kojem je neka zbirka smještena, prostor obično posebno projektiran, izgrađen i opremljen za tu namjenu. Pojam knjižnice označava i niz knjiga istog nakladnika objavljenih pod zajedničkim nazivom sa srodnim tematskim ili sadržajnim obilježjima, s istovrsnim uvezom i grafičkim oblikovanjem.[9]

U Hrvatskoj egzistiraju brojne sačuvane knjižnice – privatne, samostanske i slične s takozvanim fondovima relativne stalnosti, što znači, fond bez stalnog porasta u odnosu na osnovnu zbirku. Većina takvih knjižnica ili fondova još nije sređen, a predstavljaju jedinstvenu važnost za hrvatsku, a i svjetsku kulturnu baštinu. Riječ je o fondovima „spomeničkih knjižnica“, vrijednom kulturološkom potencijalu koji zaslužuje obradu prema pravilima struke te omogućavanje dostupnosti javnosti bez iznimaka jer predstavlja izvor bogatstva hrvatskog kulturnog nasljeđa. U knjižničnoj teoriji i praksi javlja se upotreba termina „spomenička knjižnica“ u nekoliko značenja: za knjižnice posvećene životu i djelu jedne osobe koja doprinosi kulturnom,

[8]Knjižnica. // Hrvatska enciklopedija / glavni urednik Slaven Ravlić. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavodMiroslav Krleža, 2017. URL: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=32130 (15.09.2021.)
[9]Isto

znanstvenom ili gospodarskom životu hrvatske tj. za knjižnice u samostanima, župama ili bilo koje knjižnice koje posjeduju i čuvaju stare vrijedne knjige. Naziv „spomenička knjižnica“ potječe od (lat. memorialis liber = podsjetnik, spomenica, pismeni podnesak) iz kog se izvlači sintagma memorijalna knjižnica (memorijalni muzej, memorijalna zbirka i sl.).[10] Neovisno o značenju pojma, u konačnici takve knjižnice spadaju u grupu specijalnih knjižnica čija je uloga prikupljanje, čuvanje i organizacija građe o životu jedne osobe ili određenog povijesnog događaja, a fond takvih knjižnica čine vrijedni primjerci knjižne i arhivske građe koju je neki uglednik tijekom svog života pomno prikupljao i sačuvao, takve su knjižnice muzejskog ili arhivskog karaktera i često se nalaze u sastavu knjižnica određenog muzeja ili arhiva, a svrha im je da se, stalnim istraživanjem i proučavanjem pohranjene građe, sagleda doprinos određene osobe kulturi sredine kojoj je pripadao ili pripada,te da se kroz razna gledišta alternativno da analiza nekog povijesnog događaja.[11]

Poznate su i knjižnice ili zbirke posvećene poznatim umjetnicima ili znanstvenicima, čiji fondovi uključuju sve što su isti napisali i/ili prikupili, a početni se fond neprestano proširuje djelima koja su drugi autori o njima tijekom vremena stvorili. U Hrvatskoj su primjeri takve vrste: Stankovićeva knjižnica u sastavu Zavičajnog muzeja u Rovinju, zatim knjižnica obitelji Brlić-Mažuranić-Ružić koja je zaštićena kao spomenik kulture, Bogišićeva zbirka u Cavtatu,spomenička zbirka Mirka Dražena Grmeka, povjesničara medicine koji je dio svoje knjižnice darovao HAZU-u itd. U Hrvatskoj primjera „spomeničkih knjižnica“ nema mnogo, registrirana je svega četrdeset i jedna. U inozemstvu slični primjeri su Shakespeare Memorial Library, Martin Luther King Library, Winston Churchill Memorial Library i dr. Šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća razdoblje je „procvata“ takvih tipova zbirki poput ogranka središnjih ili regionalnih muzeja ili kao samostalnih ustanova, a neke od njih nastajale su u sklopu muzejskih kulturnih ustanova.[12]

Kad bi egzistiralo samo navedeno određenje pojma „memorijalna knjižnica“ sa svim njenim navedenim oblicima postojanja, nedosljednosti oko upotrebe pridjeva „spomenička“ bile bi lako rješive. Međutim, drugo njegovo značenje vezano za zbirke građe posebnog kulturološkog značenja ili zbirke koje se bilježe kao spomenici kulture, a koje su pohranjene u specijalnim knjižnicama mnogih samostana ili drugim crkvenim ustanovama, u takvim slučajevima upotreba istog pojma nije u potpunosti adekvatna, kao ni u slučaju zbirki pohranjenih u općeznanstvenim i gradskim knjižnicama kad se istražuje porijeklo naziva spomenička knjižnica.[13] U bazi podataka LISA-e na upit za pojam „memorial library“ od 156 pronađenih jedinica nijedna se ne odnosi na građu ili knjižnicu u samostanima, već uglavnom na zbirke u sklopu sveučilišnih ili gradskih knjižnica koje nose ime njenog darovatelja ili na zbirke koje su predstavljale jezgru oko koje su se kasnije izgrađivale zbirke o životu i djelu određena uglednika. U praksi spomeničke zbirke tj. zbirke pokretnih spomenika kulture u arhivima, muzejima i knjižnicama javljaju se kad se one zakonski evidentiraju u kategoriju spomenika kulture te kad se govori o zaštiti ili čuvanju takve građe. Obzirom na

[10]Aparac Gazivoda, T. (1993.) *Organizacija knjižničnog poslovanja u spomeničkim knjižnicama*. Vijesti:Društvo bibliotekara Istre. Godina X broj 12/studeni 1993. str.4. URL: https://dbi.hr/wp-content/uploads/2012/07/Vijesti%20DBI%2012_93.pdf (15.09.2021.)
[11]Isto
[12]Isto, str. 5.
[13]Isto

podjelu knjižnica u *Zakonu o knjižnicama* kao i definiciji navedenoj u *Standardima za specijalne knjižnice* „Specijalna je knjižnica samostalna knjižnica ili knjižnica u sastavu koja pokriva neku znanstvenu disciplinu ili područje specijalne djelatnosti, tu spadaju knjižnice koje pružaju usluge specifičnoj kategoriji korisnika ili primarno prikupljaju specifične oblike dokumenata ili knjižnice koje sponzorira neka ustanova u cilju zadovoljavanja potreba vezanih uz vlastito polje djelovanja. To mogu biti javne ustanove ili instituti; tijela državne vlasti ili uprave; javna, mješovita i privatna poduzeća, nevladine udruge, crkvene institucije te druge pravne i fizičke osobe koje obavljaju knjižničnu, dokumentacijsku i informacijsku djelatnost.[14] Dolazi se do zaključka da se termin „spomenička knjižnica“ pojavio i počeo koristi i kao zamjena za nazive: samostanska, crkvena, župna ili slično, preciznije govoreći, u mnogim se našim crkvama čuvaju zbirke od posebne kulturne vrijednosti koje su registrirane ili u većini slučajeva se tek trebaju srediti i biti registrirane kao spomenici kulture, no u osnovi tipologijskih razvrstavanja ubraja ih se u specijalne knjižnice[15] kako se gore i navodi.

U vrijeme kad su knjižnice takvog tipa nastajale, prikupljena se građa vrednovala i organizirala u fizičkom i informacijskom smislu na način da se omogućavalo korištenje onima koji su direktno bili vezani uz matičnu ustanovu (samostan, crkvu, crkvenu školu i sl.) sami korisnici takvih zbirki ili knjižnica bili su unaprijed poznati, kao i građa po karakteru ustanove i potrebama istraživača koji su se njima koristili. Iako je nemoguće dati točnu definiciju spomeničkih i samostanskih knjižnica, u Članku 8 *Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti* donose se odredbe o građi koja je specifična, između ostalih, i za spomeničke i samostanske knjižnice,[16] prema Članku 14 istog zakona Nacionalne i sveučilišne knjižnice daju mišljenje o knjižničnoj građi koja ima svojstvo kulturnog dobra te se provodi i zaštita iste takve građe, prema Članku 42. koji se odnosi na zaštitu jedinstvenih i rijetkih primjeraka knjiga, zbirki knjiga, rukopisa i drugu građu od posebnog značenja i vrijednosti na koju se primjenjuju propisi o zaštiti kulturnih dobara,[17] te prema Članku 19. „Na knjižničnu građu koja ima svojstvo kulturnoga dobra ili za koju se predmnijeva da ima svojstvo kulturnoga dobra (zaštićena građa) primjenjuje se Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, bez obzira na mjesto pohrane i vlasništvo građe“.[18] Ovakve knjižnice sadrže staru građu reprezentativnu za nacionalnu i svjetsku kulturu, stare knjige vrijedne za određen kraj, regiju ili neko uže područje te sve manje ili veće zbirke djela znanstvenog, kulturno-umjetničkog ili nekog drugog sadržaja koje svojom rijetkošću predstavljaju i važan instrumentarij za rad. Knjižnica može biti zaštićena kao integralni spomenik kulture zajedno sa zgradom ili knjižnica zasebno kao dio knjižne zbirke.

---

[14]Prijedlog Standarda za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Zagreb : Ministarstvo kulture, 2011. str. 4. URL: https://www.gksb.hr/images/dokumenti/Standardi_za_specijalne_knjinice.pdf (15.09.2021.)

[15]Aparac Gazivoda, T. Organizacija knjižničnog poslovanja u spomeničkim knjižnicama. Vijesti:Društvo bibliotekara Istre. Godina X broj 12/studeni 1993. str.5. URL: https://dbi.hr/wp-content/uploads/2012/07/Vijesti%20DBI%2012_93.pdf

[16]Zakonoknjižnicamai knjižničnoj djelatnosti,Narodne novine17/19,98/19.URL:https://www.zakon.hr/z/2275/Zakon-o-knji%C5%BEnicama-i-knji%C5%BEni%C4%8Dnoj-djelatnosti (16.09.2021.)

[17]Isto

[18]Pravilnik o zaštiti knjižnične građe, Narodne novine52/2005-1001.URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/200504521001.html (16.09.2021.)

4. Petar Stanković – kanonik, pisac i kulturni radnik

Petar Stanković rođen 24. 2. 1771. u Barbanu u Istri gdje je i umro 12. 9. 1852.U povijesnom kontekstu to je vrijeme Mletačke vlasti, vrijeme kada Talijani predstavljaju građanstvo i plemstvo u rodnom mu mjestu i sinonim su kulture i civilizacije, dok je većinski hrvatski narod predstavnik seljaštva, bez vlastitih kulturnih i školskih ustanova. Odrastao je u izrazito imućnoj obitelji te je poslan na nauk u Rovinj, zatim Udine pa Padovu gdje je studirao teologiju i pravo, a paralelno proučavao i bavio se širokim spektrom interesa, na polju prirodnih znanosti: kemijom, botanikom, fizikom, astronomijom, matematikom.

Nakon studija vrlo brzo se uspinje u crkvenoj hijerarhiji, svega nekoliko godina biva običnim svećenikom te 1797. biva izabran za kanonika Pulske biskupije, iste godine postaje administratorom župe, ali ne i upraviteljem,već samo „Vice Arcipretem.“[19] Bio je osoba hrvatskih korijena, talijanske kulture i etno-nacionalne svijesti, koji se zalaže za otvaranje škola diljem Istre i vjeruje u moć prosvjete noseći epitet „istarskog Plutarha“ i erudita 18.i 19. stoljeća.

Često je putovao, posjećivao skupove, kongrese, bio član 5 talijanskih i francuskih akademija i više znanstvenih društava pasionirano skupljajući građu i ideje za svoje teoretske i praktične radove. Napisao ih je 23 s ukupno oko 3000 stranica, kao strastveni bibliofil, skupljao je djela pisana na latinskom, talijanskom i njemačkom jeziku s područja lingvistike, književnosti, religije, povijesti, agronomije, medicine, prava, arhitekture itd. stvorivši tako jednu od najvećih knjižnica Istre onoga vremena. Knjižnicu je oporučno ostavio gradu svog mladenaštva Rovinju. „U trenutku otvaranja oporuke, 10. rujna 1852. nađeno je 3760 djela, odnosno 4037 svezaka, građa je bila smještena u 10 vitrina, a nešto je bilo i razasuto izvan njih. Stanković kao pisac u svojim se djelima bavi tematski raznovrsnom problematikom, tj. problematikom širokog spektra, objavio ih je o svom trošku oko dvadesetak, to su radovi polihistora različite kvalitete i različitih vrsta. Ima tu i podosta rukopisa, stoga se nesumnjivo svrstava među najplodnije pisce Istre prve polovice 19.st. Sam je svoje radove razvrstao u pet područja: književnost, agrikultura, arheologija, erudicija i religija. Gotovo svi radovi u rukopisnom obliku pisani su na talijanskom jeziku, jeziku tadašnjih gospodara i gospode kojoj je i sam pripadao. Najpoznatije njegovo djelo je *Biografia degli uomini distinti dell'Istria*, biografski leksikon ličnosti s otprilike petstotinjak biografija i drugih podataka o značajnim Istranima: od političara, činovnika, književnika, preko patrijarha, biskupa, feudalaca, časnika itd. Pored svog bogatog spisateljskog angažmana najveću popularnost za života stekao je polemikom s Mariom Appendinijem o

[19]Strčić, P. Petar Sta*nković*: Pietro Stancovich=Petar Stanković=Pietro Stancowik=Peter Stancovich: život i djelo(1771-1852) /Petar Strčić. Pula:Zavičajna naklada „Žakan Juri“, 2011. Str. 65.
U članku Pietro Stancovich, La Provincia dell'Istria, X, 18, Kopar, 16. IX 1876. str. 1906. stoji da je sve do 1808. bio administrativni upravitelj župe u Barbanu; međutim, J.A.Batel u svom rukopisu Serie I dei Plovanni ed Arcipretti di Barbana (1540-1814) precizira pod rednim br. 41.da je tek 1827. bio samo (Vice Arciprete).

porijeklu sv. Jeronima, tvrdeći da on potječe iz Istre tj. iz mjesta Zrenja. Ubrzo je izvrgnut ruglu i bio primoran povući se iz navedene publicističke rasprave.[20]

Iako je gotovo sve svoje radove objavio ili ostavio na talijanskom, latinskom ili njemačkom jeziku, u njegovom se opusu ipak našlo i nekoliko djela pisanih na hrvatskom jezikom Kratak nauk karstianski iz 1828. bio je svojevrsni udžbenik vjeronauka za puk, koji nije našao odjeka kod učenih suvremenika niti kasnijih generacija, međutim može biti vrijedan pažnje jezikoslovaca, budući da pruža elemente koji mogu poslužiti izučavanju hrvatskog jezika u Barbanu, a i širom Istre krajem 18.i početkom 19. st."[21] Kratak nauk karstianski u njegovoj knjižnici nije sačuvan, ali jedan se primjerak čuva u Sveučilišnoj biblioteci u Puli.[22] Prema mišljenje D. Cernrcche djela na hrvatskom su izgubljena ili vjerojatnije naprosto iz opusa izbačena.[23] Na hrvatskom je napisao i dio svoje poezije, usprkos tomu što se vjerovalo da su Đulabije Stanka Vraza (iz 1840.) jedino hrvatsko poetsko djelo u njegovoj knjižnici, u najnovije vrijeme M. Bertoša navodi da je Stanković dobro poznavao glagoljicu i da je neke tekstove na glagoljici uvrstio u svoju knjižnicu,"[24] čemu svjedoče i egzemplari tj. svesci pod inventarnim brojem 4837, 13694 i 13695 u zbirci Stancoviciani Knjižnice rovinjskog muzeja. Time se donekle i osporene velike optužbe dijela hrvatskih pisaca i istraživača djela P. Stankovića o njegovoj navodnoj mržnji prema hrvatskoj kulturi i hrvatskom narodu do te mjere da je zajedno s barbanskim župnikom navodno dao spaliti sve liturgijske knjige pisane glagoljicom nađene u Barbanu, Šajinima i Prnjanu.

Njegovi ga biografi i panegirici L. Barsan, P. Tomassini, F. Glezer, koji su ga osobno i poznavali, karakteriziraju kao najvećeg onodobnog predstavnika kulture i znanosti Istre, učitelja i dušom Istrana. Kasnije biva zaboravljen ili poput Tedeschija, Caprina Ziliotta i Martinuzzijeve površno interpretiran. Tek 1931. E. Travaglia govori i piše o Stankoviću kao čovjeku od pera i učenjaku koji je provodio moralno uzdizanje i tehničko praktični odgoj naroda Istre i da mu stoga pripada posebna čast i priznanje.[25]

Hrvatski su ga pisci naprotiv, kao npr. V. Spinčić i J. Voltić, osporavali, radi činjenice da je većinu djela pisao na talijanskom jeziku te je zbog nacionalno ideoloških predrasuda nerealno valoriziran. Uz nepobitnu činjenicu da je gotovo cijela njegova bogata korespondencija izgubljena, sačuvani su samo jedan svežanj od 27 pisama iz razdoblja od 1824. do 1827. godine te jedan svežanj od šest pisama iz perioda od 1794. do 1796. godine koji se čuvaju u Sveučilišnoj knjižnici u Puli, teško je objektivno rekonstruirati Stankovićev lik.

[20]Strčić, P. Petar Stanković, nav.dj. str. 76.
[21] Žic, N. Stari pisci iz Istre. Glas Istre, XII, 22, Pula, 3. VI 1955. str. 4.
[22] Cernecca, D. Petar Stanković, nav. dj. str. 26.
[23] Isto
[24] Strčić, P. Petar Stanković, nav.dj. str. 86
[25]Cernecca, D. Petar Stanković, nav. dj. str. 6

5. Istraživanje zbirke Stancoviciane

Osnovna svrha i ideja vodilja ovog istraživanja bila je detaljnije ispitati i predstaviti trenutno stvarno stanje građe u spremištu zbirke Stancoviciane kao i na licu mjesta utvrditi organizacijske pretpostavke bitne za opstojnost zbirke u okvirima Muzejske knjižnice. Prvi korak istraživanja bio je uvid u samu zbirku, pregled i analiza fonda, zatim proučavanje primarnih i sekundarnih izvora relevantne stručne i znanstvene literature vezane za ovu problematiku te preispitivanje ekonomskog i institucionalnog okvira opstojnosti zbirke kao jedne od najrelevantnijih zbirki knjižnice u sastavu Zavičajnog Muzeja grada Rovinja.

5.1. Metodologije istraživanja

Za istraživanje same zbirke odabrane su kvantitativne metode istraživanja: studija slučaja i intervju, intervjuirana je voditeljica knjižnice Zavičajnog muzeja grada Rovinja

Pitanja su bila podijeljena u tri tematske skupine s ciljem „snimiti“ u trenutku iz prve ruke realno stanje građe zbirke: pitanja vezana uz karakteristike fonda koji sačinjava zbirku, pitanja o zahtjevnosti zaštite građe kojoj se zbog osjetljivosti i vremešnosti materijala treba i pridaje velika pozornost te pitanje organizacije i financiranja poslovanja specijalno vezano uz samu zbirku, a u sklopu cjelokupnog financijskog plana knjižnice. U prvoj grupi pitanja tražilo se opisati što sve trenutno obuhvaća fond Stancoviciane, otkad datira u ovom prostoru, tko se njime može koristiti i kako, koja je osnovna građa, najstariji primjerak, na koji je način fond organiziran, postoji li katalog/katalozi i u kom obliku. U drugoj grupi pitanja su bila vezana uz načine financiranja i osiguravanje financijskih sredstava konkretno za zbirku na lokalnoj i nacionalnoj razini u sklopu jedinstvenog financirana muzejske knjižnice te postojanje alternativnih izvora financiranja. Pitanja treće skupine o čuvanju i zaštiti građe odnosila su se na aktivnosti koje se učestalo provode kako bi se građa očuvala i trajno štitila, o prioritetima pri konzervaciji građe, o drugim aspektima zaštite te o digitalizaciji iste.

Pitanja su vrlo pomno sastavljana, s ciljem dobivanja što preciznijih i relevantnijih odgovora na licu mjesta, kako bi se dala sliku o kulturnom i institucionalnom okviru djelovanja zbirke kao vrijednosne okosnice knjižnice rovinjskog muzeja i šire okoline.

Intervju je bio polu strukturirane forme tj. pitanja su bila unaprijed definirana, ali su tijekom razgovora nadopunjavana i proširivana. Intervju je proveden u svibnju 2021.

U daljnjem dijelu rada prezentirat ću ulogu zbirke Stancoviciane u kontekstu korištenja njenih potencijala u kulturnom životu grada Rovinja i komparirati s rezultatima intervjua.

5.2. Metoda studija slučaja

Stancoviciana predstavlja jednu od najbogatijih spomeničkih (memorijalnih) knjižnica u Istri s 2984 jedinice građe raznolikog sadržaja: najveći broj iz područja kršćanske religije (teologija, povijest crkve, životi svetaca, poslanice i dr) zatim talijanski prijevodi grčkih i rimskih autora (Homer, Herodot, Demosten, Apijan, Plinije Stariji, Ciceron itd.) iz područja filozofije, prava, medicine, arhitekture (dva značajna djela Vitruvija i Sebastijana Serlija,) povijesnih djela i životopisa znamenitih vojskovođa, imperatora, svetaca i dr. na primjer petnaest djela Girolama Muzija – djela o povijesti crkve, teoloških i moralnih polemika, lingvističkih i teološki rasprava, knjiga o drevnom Rimu npr. bogato ilustrirana drvorezima koje je sakupio Jean Rosin.

Stancoviciana je podijeljena na: rukopise P. Stankovića, piščeva objavljena djela, Histricu, Croaticu, tiskarske raritete, raritete iz 16. st. djela iz filozofije i teologije te knjige s ilustracijama i zemljovidima.[26]

U *Jadranskom zborniku* ističe se kako su bibliografski podaci Stankovićevih bibliografa (npr.C.Combija, F.Glezera) nesigurni i neprecizni, samim tim i nepouzdani, a što se tiče rukopisa navodi se da je iste spalio sam autor, o čemu Stanković osobno piše u pismu T. Lucianiju, te da se među Stankovićevim spisima, koji se čuvaju u Sveučilišnoj knjižnici u Puli, mogu naći samo koncepti i popisi.[27] Rukopisna ostavština, koja se u rovinjskoj muzejskoj knjižnici čuva predstavlja tek dvadesetak sveščića, uglavnom prijepisa djela raznih autora: izložen je ispis iz djela *i Spirito massimo, e principi morali, e politici di Gia,* Rousseaua, dva sveska Stankovićevih bilježaka s predavanja iz filozofije (etike i fizike) u udinskom sjemeništu iz 1792. Drugi svezak o fizici sadrži četrdesetak crteža raznih tehničkih naprava i nacrta koje je kasnije i sam autor sastavljao i objavljivao u knjigama, te *Memorie istoriche antiche e moderne della terra, e territorio di Albona,* da Bertolamo Giorgini,1773.

Da bi se imao točan pregled Stankovićevih djela nedostaje katalog koji je on izdiktirao, ali više ne postoji, na sreću običavao je u dodatke svojih knjiga stavljati popise već štampanih djela i posljednji takav popis nalazi se u knjizi *Degli altari e delle reliquie* iz 1837.[28]

Objavljenih Stankovićevih djela ima 23, širokog su tematskog raspona – pjesme, znanstvena djela iz arheologije, agronomije, kulturne prošlosti, jezikoslovlja, povijesti, tehnike tj. tehničkih izuma poput izloženih dviju knjiga njegovih izuma („plug sijač“) i mlin za ulje s tijeskom, stroj koji odvaja košticu masline od pulpe ploda, knjiga o posvećivanju oltara, o tri rimske kolonije Emone.
Slijedi popis knjiga:

[26] Dobrić, B. ; Bertoša. M. Stancoviciana. Katalog izložbe, Catalogo della mostra, Exibition catalogue, Zavičajni muzej Rovinj, Museo civico Rovigno, Museum of Rovinj' Heritage, 1992.
[27]Cernecca, D. Petar Stanković, nav. dj. str. 45.
[28]Isto

1.,*Neofaste in Astiri,*Venezia, Picotti, 1818. stihovi i jedna novela,

2.L'aratrio seminatore ,Venezia, Picotti, 1820. o metodi sadnje pšenice,

3. *Dell' anfiteatro di Pola*, Venezia,Picotti,1822.

4. *Della patria di san Girolamo dottore di santa chiesa,*Venezia,Picotti,1824. o sv. Jeronimu i slavenskom jeziku,

5. *Nuovo metodo economico-pratico di fare e conservare il vino*, Milano, 1825.o novoj metodi pravljenja i čuvanja vina,

6. *Canzone che si canta nelle pubbliche rogazioni per implorarela fertilita della terra*, Venezia, Picotti, 1825.

7. *Allocuzione nell' occasione divista patorale Balbi*,Venezia,Picotti,1826.

8.*Kratak nauk karstjanski*,Trst,1826.

9. *Biografia degli uomini distinti dell' Istria,*Trieste,1828.-29.

10. *San Girolamo ili dottore massimo dimostrato evidentemente di patria istriana, T*rieste,1829.

11.*Trieste non fu villaggio carnico, ma luogo dell' Istria, fortezza e colonia de cittadini Romani*,Venezia, 1830.

12.*Marmo di Lucio Menacio Pisco di Pola,*Trieste, 1831.

13.*L' androgino*,Venezia,Picotti,1832.

14. *Dialoghi critici sero-faceti di veranzio dalmatino con Andrea Moretto detto memoria,*Venezia,1833.

*15. Depositi di monete ungheresi,*Trieste,1833.

16. Delle tre Eone antichi citta e colonie romane,

*17. Degli altari e della loro consacrazion, esecrazione e violazione,*Venezia, 1837.

*18. Spolpoliva e macinocciolo,*Torino, 1840.

*19. Torchioliva, ossia, torchio oleariao,*Firenze, 1841.

*20. Il formento seminato senza aratura,*Padova, 1842.

*21 Degli Acquedotti di Roma antica e moderna,*Venezia, 1844.

22 Dell' antico romano arco acquedotto detto arco riccardo,Trieste, 1846.

23. *Vino dell' Istria, metodo per farlo*,Milano, 1853.[29]

U knjižnici je zatečen mali broj navedenih djela.

HISTRICA je dio zbirke Stancoviciane koju čine djela istarskih autora npr.: G.Muzia, G.R.Carlia, P.Predonzania, G. Albertinia i knjige u kojima se spominje Istra koje je Petar Stanković pronalazio i sustavno nabavljao u velikim talijanskim knjižnicama, crpeći iz njih između ostalog i građu za svoje najopsežnije, i najznačajnije djelo *Biografia degli uomini distinti dell'Istria* (Životopisi znamenitih ljudi iz Istre), objavljeno u Trstu (1828.-1829.) u kojem uz neke znamenite istarske Hrvate, npr. Franju Glavinića, navodi i istaknute rimske i talijanske ličnosti, u Histricu spadaju: Homerus-Homeri, Ilias,Andrea Divo

[29]Dobrić, B. ; Bertoša, M. Stancoviciana. Katalog izložbe, nav. dj. usp.D.Cernecca, Petar Stanković, nav. dj. str. 45-47.

interprete, Venetis (s.n.), (1540.?), Andrea Divo iz Kopra koji je u 16.st objavio latinske prijevode Homera, Teokrita i Aristofana; Giovanni Tatio također iz Kopra koji djeluje u 16.st. njegovo djelo *La imagine del rettore della bene ordinata citta,* in Venetia, G.G. de Ferrari, 1573. Giovanni Antonio Pantera (16. st.) rođen u Novigradu, služio kao kanonik u porečkoj katedrali s djelom *Monarchia del nostro signorIesu Christo,* in Venetia, G.B.Bonfadio, 1586. Giacomo Filippo Tomasini (17.st.) biskup u Novigradu-*De donariisac tabellis votivis,* Patavia, P.Prambotti, spomenuti Franjo Glavinić (rođen u Kanfanaru 1585. umro na Trsatu 1652.) pisac i franjevac, objavljivao djela na hrvatskom primjerak *Czvit szvetih to yeszt Sivot szvetih*, u Bnecih, po Mikuli Pezzanu, 1702., na talijanskom i latinskom jeziku.[30]

CROATICA je dio zbirke koju čine knjige na hrvatskom jeziku i nekoliko knjiga hrvatskih pisaca na latinskom jeziku, tu su djela: Ivan Belostenec (1593. ili 1594.-1675.) s objavljenim latinsko-hrvatskim i hrvatsko-latinskim rječnikom *Gazophylacium sen Latino-Illyricorum onomatum aerarium,* Zagrabiae (Zagreb), J.B.Weitz, 1740. pisca je u izradi ovog rječnika enciklopedijskih razmjera vodila misao o jedinstvenom jeziku svih Hrvata, Angelo dalla Costa (1732.-1790.) godine 1778. objavio je iscrpan priručnik kanonskog prava na hrvatskom jeziku *Zakonczarkovnisloxeni upravglienza naucenie i prosvitglienie redovnikov harvatskoga naroda,* u Mineczi, I Casala, 1778. Šime Starčević (1784-1859) godine 1812. objavio je francusku gramatiku naslova *Mozin Nova*ricsoslovnica iliricsko–francezska, u Trstu, G.Weis, 1812. Francesco Maria Appendini (1768.-1837.) talijanski povjesničar i lingvist, od 1792. do 1835. živio u Dubrovniku gdje je radio kao nastavnik i upravnik srednje škole, a 1808.objavio je gramatiku hrvatskog jezika, uzimajući uglavnom dubrovački govor kao osnovu svog djela*Grammatica della lingua Illirica,* Ragusa, A. Martecchini, 1828. Ivan Gundulić *Versione libera dell'Osmanide*, Ragusa, 1827. Josip Bedeković Komorski *Natale solum magni ecclesiae doctoris Sancti Hieronymi in ruderibus Stridonis occultatum,* Neostadii Austriae, ex Typographaeo, Mulleriano, 1752.[31]

TISKARSKI RARITETI dio su zbirke Stancoviciane koji čine knjige „aldine“, „plantine“, „elzevieri,“ i djela tiskana od strane obitelji Didot i obitelji Giunta.

„Aldine“ pojam koji predstavlja knjige koje je tiskao Aldo Manuzio (1449.-1515.) i njegovi nasljednici, bio je znameniti mletački humanist i tiskar. Manuzio je izdavao djela grčkih i latinskih klasika prvi upotrijebivši kurzivna slova („italska“ ili „aldine“) te uveo format osminu, primjerak „aldina“ u zbirci Juana Huartea *Esame degl'Ingeni degl'huomini per apprender scienze,* presso Aldo, in Venetia,1586. Nakon njegove smrti tiskaru je preuzeo i uspješno vodio njegov sin Paolo. „Plantine“ su knjige najslavnijeg europskog izdavača druge polovine 16. st. Christopha Plantina (1520.-1589.) koji je tiskao oko 2000 knjiga raskošno opremljenih i bogato ilustriranih, posjedovao je najbolje opremljenu tiskaru onog doba u Europi, koju je nakon njegove smrti preuzeo njegov zet Moretus s obitelji, primjerci „plantina“ u Stancoviciani su: Iustus Lipsius *De amphiteatro*, Antverpiae, Officina Plantiana, Balhasar Moretus, 1621. i *Breviarum Romanium*,Antverpiae, Officina Plantiana,Balhasar Moretus,1655.

[30]Isto, str.10
[31]Isto, str.13

„Elzevieri“ naziv knjiga koje su tiskane tijekom 17.st. tiskali su ih obitelj Elzevieri iz Nizozemske, koja je onda imala najznačajniju tiskarsko-izdavačku kuću u Europi. Izdali su velik broj jeftinih, ali sadržajno kvalitetnih izdanja manjeg formata, poznatih i po pouzdanom tekstu te kvalitetnom tisku, primjerci „elzevieria“ u Stancoviciani su: Philip Culivier *Introductionis in universum geographiam,* Amsterdam, Officina Elzeviriana, 1661. i Nicolaus Tulpius *Observationes medicae*, Amsterdam, Daniel Elzeverius, 1672.

Obitelj Giunta imala je u Veneciji početkom 16.stoljeća također znamenitu tiskaru, izdavali su serije klasičnih pisaca izuzetne ljepote i korektnosti tiska, primjerak u zbirci je Herodiani *Historiae, Sexti Aurelii* Herodianus, Florentiae, Filippo Giunta,1517.

Obitelj Didot je tiskarska i izdavačka obitelj koja je započela s radom u drugoj polovici 18. stoljeća u Francuskoj, tiskajući niz jeftinih i kvalitetnih djela klasičnih i novijih pisaca, tiskanih posebnim vrstama slova, primjerak u zbirci je Maro Publius Vergilius *Bucolica, Georgica et Aenei,* Paris, Petrus Didot,(s.a.).[32] RARITETI IZ 16.st. predstavljaju u zbirci djela mnogih značajnih klasičnih rimskih i kršćanskih pisaca koje je Stanković nabavio, najstarija je knjiga Eusebie Caesariensis *De evangelica praeparatione*,Venetis, B. Vercellensis, 1501. tu je i Plinijevo djelo *Historiae mundi,* Basileae, H.Frobenius et N. Episcopius, 1549. jedan od prvih enciklopedijskih kompendija u Europi, često objavljivan i prevođen, Stanković se i sam bavio prirodnim znanostima, naročito zoologijom i botanikom zato je i nabavljao knjige takvog sadržaja. Svetonijevo djelo *Život careva*, koje donosi životopise 12 rimskih careva, znamenito i po snažnom utjecaju na pisanje mnogih životopisa od srednjeg vijeka nadalje. Ovo, kao i drugo Svetonijevo djelo *Znameniti muževi* (Virillustres), vjerojatno je utjecalo na Stankovićevo glavno djelo, na što upućuje i njegov naslov *Biografia degli uomini distinti dell'Istria*.[33]

Zatim se u zbirci nalaze DJELA IZ FILOZOFIE I TEOLOGIJE, njih je u Stancoviciani znatan broj. Tu je znamenito djelo engleskog filozofa Thomasa Hobbesa *Leviathan, sive de materia, forma et potestate, civitatis ecclesiasticae et civilis*, tiskao ga je poznati nizozemski tiskar Joan Blaeu, 1670. djelo Jeana Jacquesa Rousseaua *A Christophe de Beaumont*, Amsterdam,M.Rey, 1776.[34]

U knjižnici su sačuvana i dvadeset i četiri sveska djela sv. Jeronima i dvadeset i dva sveska djela francuskog filozofa Condillaca. Stanković je objavio dvije knjige o sv. Jeronimu *Operum*, Venetis, G.Zerletti, 1772.u kojima dokazuje da je sv.Jeronim rođen u Istri.

Posljednji sastavni dio zbirke Stancoviciane predstavljaju KNJIGE S ILUSTRACIJAMA I ZEMLJOVIDIMA:Giovanni Botero *Le relationi universali,*Venetia, G.Angelieri,1599.*Biblija latine,Venetis, J. Bertami,*1702. Od 15. st. često je prevođeno i objavljivano djelo grčkog matematičara, astronoma i geografa Klaudija Ptolomeja *Geografiae universae tum veteris tum novae*, Venetis, Eredi di Simone Galignani di Karera, 1596.Izloženo djelo o školjkama i okaminama dokazuje da je i njih Stanković pomno

[32]Isto, str.14
[33]Isto, str. 17.
[34]Isto, str. 19

proučavao. Poznato je da je, zajedno sa svojom knjižnom ostavštinom i zbirkama (okamina, kovanica te raznih instrumenata), oporučno darovao Rovinju i vrijednu zbirku jadranskih školjki naziva *Index testarum conchyliorum*, no sve su te zbirke nažalost izgubljene.[35]

5.3. Podaci prikupljeni metodom intervjua

U ovom će se poglavlju iznijeti spoznaje prikupljene metodom intervjua, a dio istih bit će implementiran u poglavlju 6 gdje će biti prezentirane karakteristike fonda i primjeraka građe.

Knjižnica u sastavu Muzeja grada Rovinja posjeduje građu koja je tematikom vezena za područje Rovinja i okolice, ljude i događaje s ovog područja. Sadržaj fonda odnosi se na povijesne, umjetničke, arheološke, etnografske i druge kulturne teme rovinjskog kraja. Prema kriteriju otvorenosti za korisnike muzejska knjižnica poluzatvorenog je tipa, njoj mogu pristupiti tj. služiti se njenom građom prvenstveno stručnjaci, muzejsko osoblje pri svom radu i vanjski korisnici uz prethodnu najavu. Način korištenja građe moguć je samo u prostoru čitaonice. Glede korištenja građe isto je i sa zbirkom Stancovicianom još i rigoroznije.

Upravo zbog statusa spomeničke knjižnice, pred knjižničara i korisnika postavljaju se posebni zahtjevi u korištenju, obradi i zaštiti iste. U mjesecu ožujku 2018. godine provedena je revizija fonda Zbirke, tijekom priprema za provedbu revizije skenirane su naslovne stranice cijelog fonda, radi izrade cjelovitog kataložnog zapisa i ispisa Inventarne knjige.

Trenutni nedostatak Zbirke je da nema online katalog, tako da korisnici ne mogu prosuditi ili znati ima li Knjižnica neki naslov, dok fizički ne dođu do knjižnice, ne pitaju telefonski ili ne pošalju upit elektroničkom poštom. Korisnik dakle ne može dobiti informaciju o građi, već mora fizički doći do Knjižnice, a kad i dođe odabrane dijelove građe ne može skenirati jer skener u knjižnici ne zadovoljava uvjete skeniranja stare građe, isto ne omogućuju ni financijski uvjeti. Nedostatak financijskih sredstava onemogućuje nabavu kvalitetnog skenera, koji bi bio koristan i svim drugim zbirkama u Muzeju. U nastavku istraživanja zbirke prezentirat će se karakteristike njenog fonda temeljem uvida u istu.

6. Karakteristike fonda i primjeraka građe

Sama muzejska knjižnica broji fond od preko 18000 naslova, većinom su to monografske publikacije, stručna periodika, časopisi, priručnici, tu je i referentna literatura: enciklopedije, rječnici, leksikoni,

[35]Isto, str. 20.

bibliografije te posebnost knjižnice - niz vrijednih rukopisa. Uz zbirku Antonija Ive, zbirku plakata i kalendara, jedna od najvrjednijih nepobitno je Stancoviciana koja danas ima 7045 primjeraka.

Knjižnična građa prema definiciji je svaki jezični, zvučni, vizualni sadržaj na lako prenosivom materijalu ili u elektronički čitljivom obliku informacijskog, umjetničkog, znanstvenog ili stručnog sadržaja, proizveden u više primjeraka i namijenjen javnosti, kao i rukopisi, instrumenti i dr. (ako su dio knjižničnog fonda).[36]

Uvidom u fond zbirke, u daljnjem dijelu rada bit će navedeni pokoji primjerci od svake definirane vrste knjižnične građe kojoj pripadaju i/ili područjima koja „pokrivaju“:

Knjižnična građa obzirom na vanjski oblik dijeli se na knjižnu građu (tiskanu na papiru) i neknjižnu (audiovizualnu i elektroničku), primjerak prve vrste je knjiga Eusebiusa Caesaviensisa *De evangelica praeparatione,*Venetis, B. Vercellensis, iz 1501. Što se tiče primjeraka neknjižne građe, sačuvanih u knjižnici nažalost nema, svi su izgubljeni, ali valja istaknuti da je Stanković sa svojom knjižnom zbirkom bio ostavio i niz instrumenata, zbirki minerala, školjaka i medalja.

Obzirom na način izlaženja postoji omeđena građa (knjige), primjerci takve vrste u zbirci su: *Degli altari e delle reliquie*, Venezia, Molinari 1837.djela Plutarha *Opuscoli morali*,Venetia: appresso Gio: Battista Combi, 1625. Djela Demokrita *Camous recreationum honestanum cum exorcismo melancoliae,* Gedani A. Jansonium, Waesberge, 1696. i neomeđena ili periodička građa (časopisi, novine) primjerak novina je *Il giornale della letteratura Italiana,* Nicolo i Girolamo da Rio, Padova, 1822.

Prema stupnju obrade sadržaja razlikuje se: primarna građa (knjige, članci u časopisima), sekundarna građa (katalozi, bibliografije, baze podataka) i tercijarna (enciklopedije, rječnici, zemljopisni atlasi, leksikoni) koja je u zbirci pohranjena u velikom broju a primjerci su:.*Zemljopisni atlas*, Venezia, presso Antonio Zatta, 1775.-1781.rječnici: *Dizionario ragionato ed universale di agricoltoro,* Padova,1817. u 25 svezaka, *Nuovo dizionario universale tecnologico di arti e mestieri,* Venezia, 1830. u 40 svezaka, izniman je primjerak Calepinusov latinsko-grčko-galicijsko-talijansko-njemačko-španjolsko-engleskite čak albanski i hebrejski rječnik *Thesaurum linguae latinae ,hebreae,graecae, galicae, italicae,germanicae, hispanicae, atque angelicae,* editio novissima, Lugduni*:* Anissoniorum et Joannis Posuel, 1681. 2 sveska, leksikon *Lexicon manuale,*Leipzig,1754, religiozno-filozofsko-kulturološki leksikon s raskošnim ilustracijama, *Mondo simbolico* Filippa Picinellija, F. Vigone, Milano, 1680.

Prema sadržaju građa se dijeli na: beletristiku u zbirci su sačuvani gotovo svi latinski autori npr. Ovidije,Terencije, Plaut, Ciceron, Juvenal, Plinije, Katul, Vergilije, Horacije te kršćanski pisci, sačuvano je također mnogo djela iz talijanske književnosti klasicizma i romantizma npr. Dante, Petrarca, Boccaccio, Ariosto, Tasso, Machiaveli, Galilei, Monti, Goldoni, Foscolo, Leopardi, pa se u zbirci nalaze i primjerci: Joung *Le notti*, Venezia, 1788. Ossian *Pjesme*, Bassano, 1810. De Stael *Morceaux divers*, Paris, 1820. Cantu

[36]Knjižnična građa. Proleksis enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod miroslav Krleža, 2013.URL: https://proleksis.lzmk.hr/53707/ (19.09.2021)

Margherita Pusterla, Torino, 1845.Monti *Il bordo della selva nera, G. Barchet*, Padova, 1819. vrijedno je istaknuti da je sačuvan i čitav Manzoni, a iz povijesti književnosti Girolamo Tiraboschi *Povijest talijanske književnosti*, Venezia, 1795. i 1823.

Prema sadržaju nadalje građa se dijeli na stručnu i znanstvenu literaturu, priručnike, literaturu za djecu i mladež, primjerci koji se nalaze u zbirci: priručnik iz agronomije *Scriptores rei rusticae -Veteres latini*, Bettinelli, Venezia, 1783.Stankovićevi *Spolpolivoe macinocciolo*, Torino, Stamperia reale, 1840. *Nuovo metodo economico-pratico di fare e conservare il vino*, G.Silvestri, Milano, 1825. stručna literatura iz lingvistike Antonio Cesare *Dissertazione sopra lo stato presente dellalingua italiana*, Venezia, 1832. iz povijesti i erudicije djela o sv. Jerolimu, Pietro Giannone *La storia civile del regno di Napoli*, Milano, 1844. P. Kandler *Fasti sacri e profani di Trieste e dell' Istria* , Trst, 1849. Thiers *La storia della rivoluzione francese*, Milano, 1840. Bossuet *Discorso sulla storia universale* Bossueta, Venezia, 1798. Marigny *Storia degli abati soto il governo dei califfi*, Venezia, 1753. i sva djela Gian Rinalda Carlija.

Postoje i knjige iz područja prirodnih znanosti (agronomije, kemije, zoologije i fizike) čiji su primjerci u zbirci: P. Ermengildo *Elementi della storia naturale degli animali, Milano, 1808.* G.A.Chaptal *Elementi di chimica*, Venezia, 1801. B.Girolamo *Principi di fisica generale*, Padova, 1783. Filippo Re *Elementi di agricoltura*, Venezia, 1806. Smith Tommaso u 6 svezaka *Il gabinetto del naturalista*, Milano, 1828. Te iz medicine A Scarpa *Trattato delle principali malattie degli occhi,* Pavia, 1806.

Sačuvana su i djela iz područja prava i ekonomije : G. Filangieri *La scienza della legislazione, Venezia, 1806.* Martignoni *Principi del diritto di natura delle genti,Como, 1805.* G. Romagnosi *La scienza della costituzione*, Bastia,1848. Iz područja arhitekture i arheologije primjerci su: Ianus Gruterusa *Inscriptionum romananum, Commeliniano, 1616.* koji donosi opsežan pregled tekstova isklesanih na raznim kamenim spomenicima rimskog carstva te G.F.Tomassini *De donaris ac tabelis votivis,* Patavia, 1654.

Jadransko more, plovidba, trgovanje i procedura ulaska i izlaska iz luka opisani su u zbirci M.Ginami *Il portolano del mare,* Venezia, 1656. što je svojevrsna zbirka pravnih propisa u navigaciji.

Pojedini knjižnični primjerci imaju tragove koje su ostavljali njihovi vlasnici ili korisnici kao: bilješke na marginama pisane talijanskim, latinskim ili grčkim jezikom,podcrtani dijelovi teksta, posebice detaljno i precizno razrađeni inicijali, bordure vitičastih i florealnih motiva sa simboličnim prikazima kreposti, biblijskim motivima, grbovima, mitološkim likovima ili nekim drugim motivima. Mogu se vidjeti i kvalitetne grafički oblikovane ilustracije portreta i veduta.

Izrazitu likovnu vrijednost posjeduju ručno bojane grafike u seriji knjiga *Dizionario clasico di storia naturale de' signori Audouin ... et al.,* Venezia : Girolamo Tasso, iz 1831. Valja spomenuti i *Zemljopisni atlas*, Venezia : Presso Antonio Zatta, *1775.-1781.*) kojemu nedostaje naslovna stranica, sadržaj i dio listova, a ima kvalitetno ručno obojane karte i popratne ilustracije, *Breviarum romanum*, Antverpiae, Officina Plantiana, Balhasar Moretus, 1655. tiskan dvobojno: crnom bojom tekst, a crvenom naslovi, inicijali, značajne riječi i brojevi. Knjige fonda različitog su formata, one manje- knjižice mudrih izreka, molitvenici

lako nosivi u rukama veličine 11x6, pa do velikih, teških knjiga dimenzija 42x30cm.Veći broj građe ima oštećene korice, papir je požutio, a vidna su i oštećenja od nametnika, prašine i vlage.

Knjižnični primjerci, prema različitim obilježjima, imaju svojstva pojedinačnih muzejskih predmeta, tako da se mogu sagledavati: oprema knjige, likovna vrijednost ilustracija,sam ilustrator, značenje izdavača i primjerka, dokumentarno i povijesno značenje marginalija te podaci o vlasniku. Spomenička knjižnica daje sliku svojih vlasnika, njihovih interesa i navika te svjedoči o vremenima u kojima je nastajala. Iznimno vrijedna baštinska zbirka važna je za očuvanje nacionalnog identiteta.

Katalog **j**e popis knjižnične građe koja se nalazi u jednoj ili više knjižnica određenog područja. Prema obliku danas postoje katalozi na listićima, CD-ROMU ili mikrofišu te online katalozi , prema namjeni javni i interni samo za knjižničara kao radno pomagalo (npr. inventarni) te prema načinu obrade građe formalni i stvarni.[37] Zbirka Stancoviciana posjeduje knjižnični katalog u obliku ručno pisane *Inventarne knjige,* stariju Inventar knjigu *Biblioteca Civica Stancoviciana–Catalogo generale per materia*, Rovinj: (slika1.) i Inventar knjigu Biblioteca Stancoviciana. Rovinj-Rovigno 1 (1990), 199 str. [Inventarni brojevi od S1 do S3796] koja se nastavlja Inventar knjigom Biblioteca Stancoviciana. Rovinj-Rovigno 2 (1992.), 199 str., [Inventarni brojevi od S 3787 do S7045]: (slika2.). Početne stranice starije inventarne knjige zauzimaju *sadržaj* koji okuplja literaturu iz različitih područja: (slika 3. i slika 4.), navode se redom grupe slijedećih područja:

1. *Religione, Religija*
2. *Letteratura e linguaitaliana-elogi-orazioni, Književnost i talijanski jezik –pohvale-molitve*
3. *Classici latini e greci – traduzioni, Latinski i grčki klasici -prijevodi*
4. *Geografia, astronomia, statistica, viaggi, guide, navigazione, Zamljopis,astronomija,statistika, putopisi,vodiči, navigacija*
5. *Storia, etnografia, arte, biografie, numismaticae, Povijest,etnografija,umjetnost,biografija, numizmatika*
6. *Scienzeagrarie,Poljoprivreda*
7. *Scienzematematiche, Matematika*
8. *Letture am, Književnost*
9. *Pedagogia – scienzefilosofiche, Pedagogija, filozofija*
10. *Linguestraniere – grammatiche e vocabolari,Strani jezici,gramatike i rječnici*
11. *Scienzegiuridiche – leggi – regolamentiec, Pravo –zakoni -propisi*
12. *Scienze economiche e social politica, Ekonomija i društvena politika*
13. *Medicina,Medicina*
14. *Riviste, periodici, giornali-prospetti, diari-atti di congressi, Časopisi,periodika,novine-prospekti,dnevnici*
15. *Statuti municipali, Općinski statuti*

16 Almanacchi-strenne-guidescematiche-calendari, Almanasi-shematski vodiči-kalendari

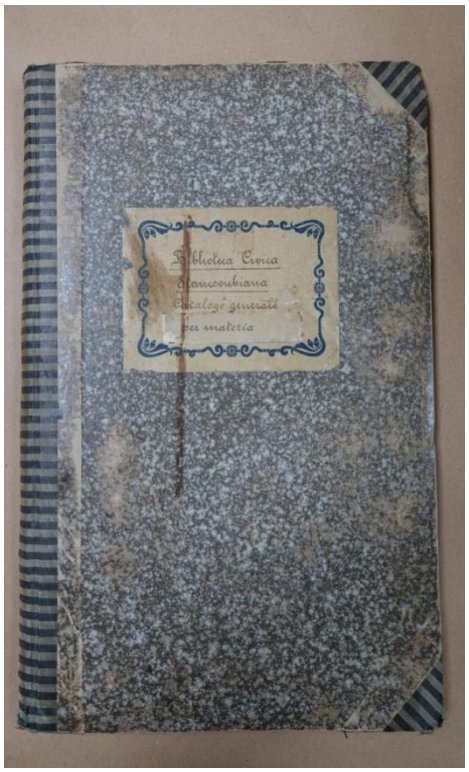
17.*Varia, Razno*

18.*Cose di Rovigno. Rovinjske stvari*

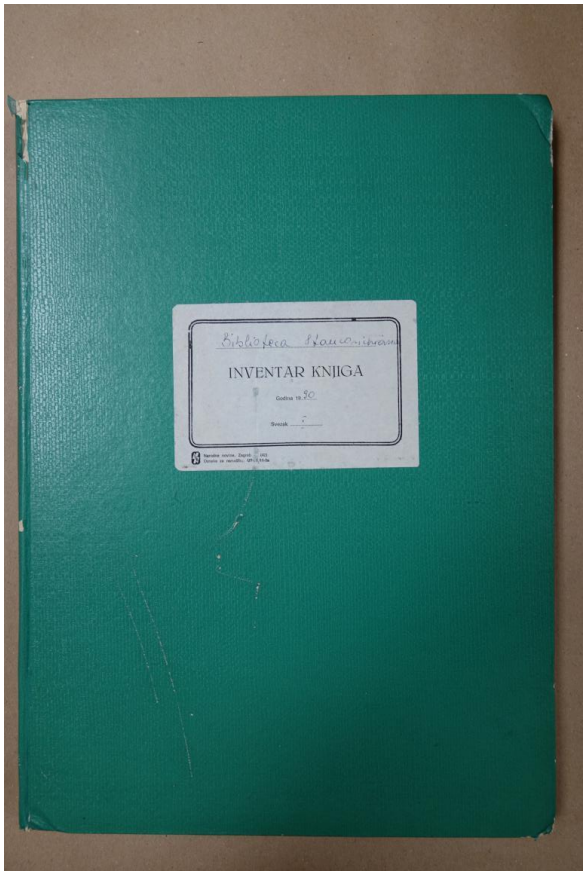
[37]Katalog. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod miroslav Krleža, 2013.URL:https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=30822 (19.09.2021.)

Način evidentiranja jedinica građe ili tehnička obrada provodila se tako što su se knjige uvodile u nju po numerusu currens=tekućem broju, navodilo se: vrsta knjige, mjesto gdje je pohranjena, njihova veličina, vrsta papira, starost, jezik kojim je djelo pisano, naslov, autor, vlasnik kako prikazuje: (slika 5).

Sva je knjižnična građa inventarizirana u gore navedenim klasičnim inventarnim knjigama signirana je primjenom tekućeg broja, a signatura je istovjetna inventarnom broju. Gore navedene inventarne knjige u muzejskoj Knjižnici ujedno imaju i svojstvo kataloga. Pri kataložnoj obradi koristilo se objedinjeno izdanje I*SBD(A): Međunarodni standardni bibliografski opis* te *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga* Eve Verone.

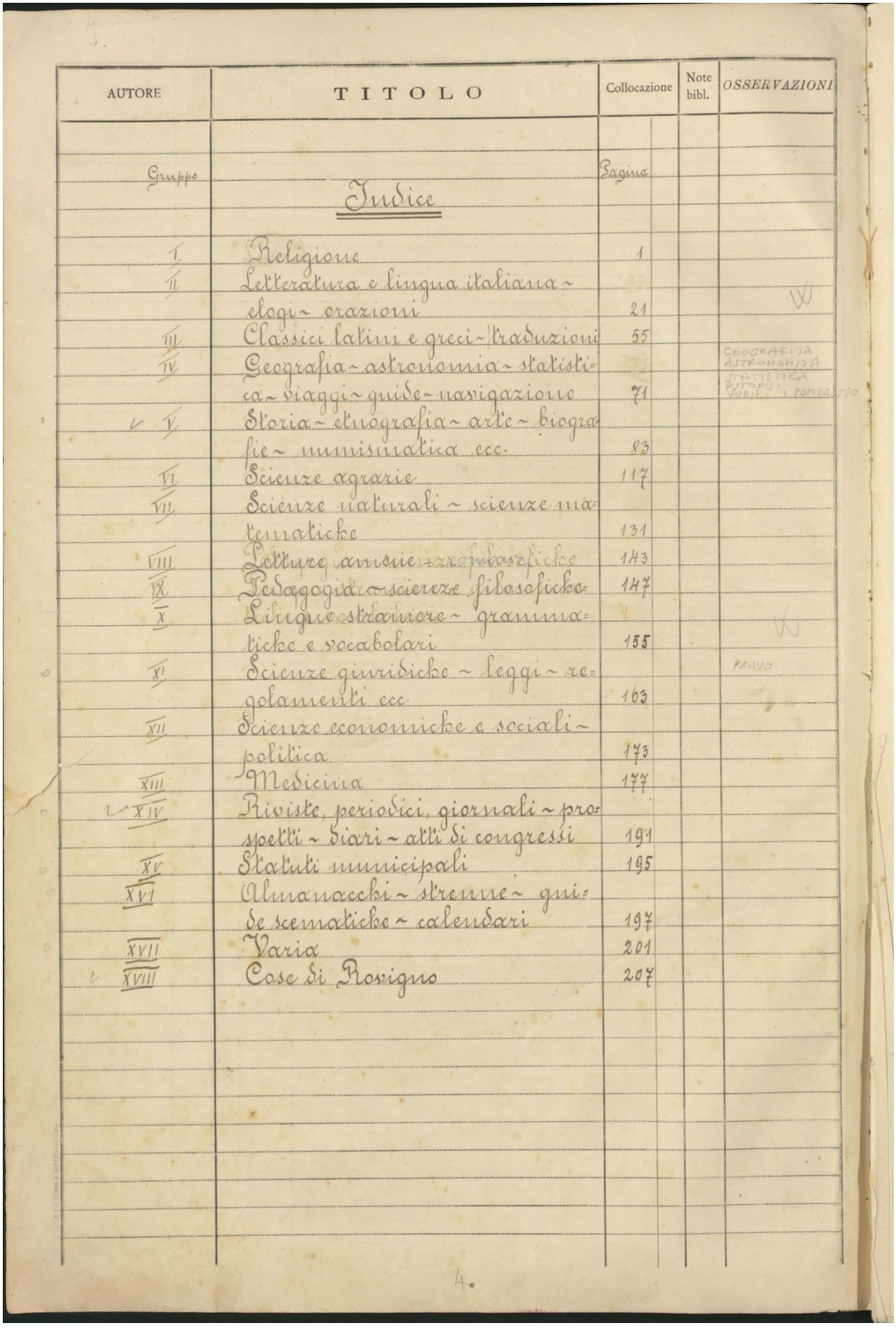

Slika1:Inventarna knjiga Biblioteca Civica Stancovichiana – Catalogo generale per materia

Slika 2: Inventarna knjiga Stancoviciana, 1992.

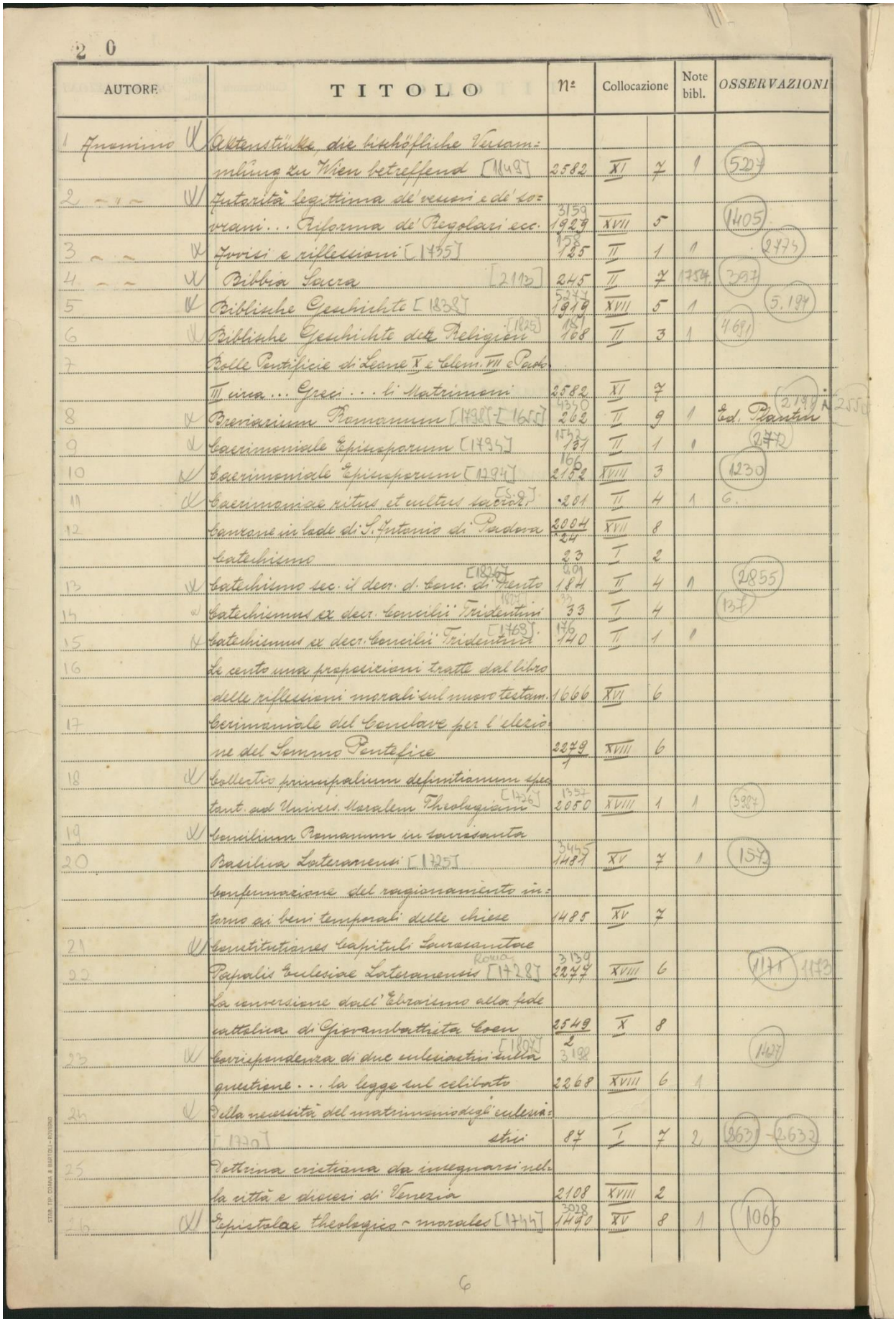
Slika 3. Prva stranica Inventarne knjige

AUTORE	TITOLO	Collocazione	Note bibl.	OSSERVAZIONI
Gruppo		Pagina		
	Indice			
I.	Religione	1		
II.	Letteratura e lingua italiana ~ elogi ~ orazioni	21		
III.	Classici latini e greci ~ traduzioni	55		
IV.	Geografia ~ astronomia ~ statistica ~ viaggi ~ guide ~ navigazione	71		GEOGRAFIA ASTRONOMIA STATISTICA ITINERARI VARIE E COMMERCIO
V.	Storia ~ etnografia ~ arte ~ biografie ~ numismatica ecc.	83		
VI.	Scienze agrarie	117		
VII.	Scienze naturali ~ scienze matematiche	131		
VIII.	Letture amene ~ rappresentazioni	143		
IX.	Pedagogia ~ scienze filosofiche	147		
X.	Lingue straniere ~ grammatiche e vocabolari	155		
XI.	Scienze giuridiche ~ leggi ~ regolamenti ecc.	163		PRAVO
XII.	Scienze economiche e sociali ~ politica	173		
XIII.	Medicina	177		
XIV.	Riviste, periodici, giornali ~ prospetti ~ diari ~ atti di congressi	191		
XV.	Statuti municipali	195		
XVI.	Almanacchi ~ strenne ~ guide tematiche ~ calendari	197		
XVII.	Varia	201		
XVIII.	Cose di Rovigno	207		

4.

Slika 4. Druga stranica Inventarne knjige

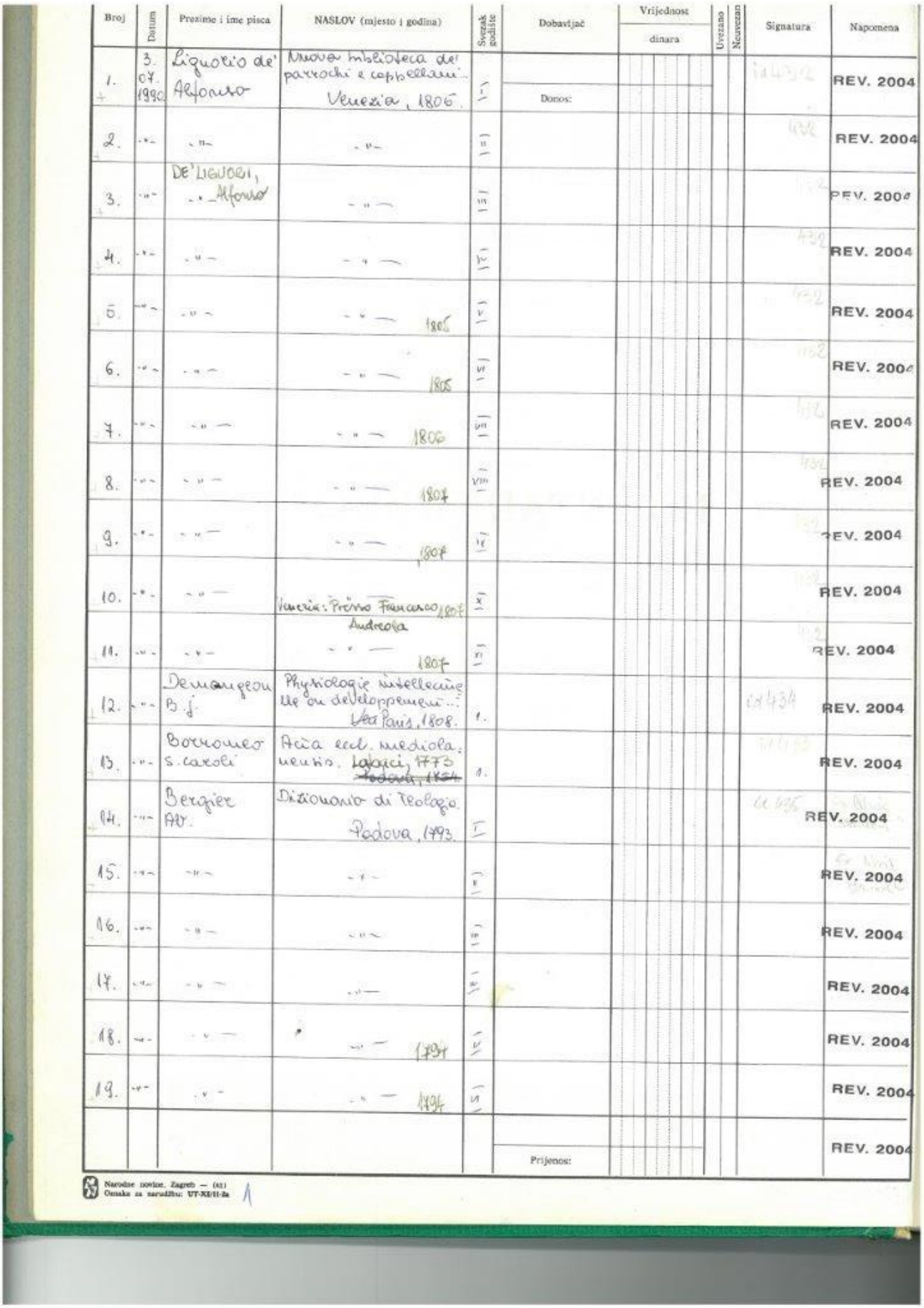

	AUTORE	TITOLO	N.°	Collocazione		Note bibl.	OSSERVAZIONI
1	Fromino V	Lateinische die bischöfliche Versammlung zu Wien betreffend [1848]	2582	XI	7	1	(5224)
2	~ ~ VI	Autorità legittima de' regnanti e de' governanti... Riforma de' Regolari ecc.	3159 1927	XVII	5		(1405)
3	~ ~ V	Lezioni e riflessioni [1735]	158 125	II	1	1	(2475)
4	~ ~ V	Bibbia Sacra [2113]	245	II	7	1754	(397)
5	V	Bibliche Geschichte [1838]	1319	XVIII	5	1	(5.194)
6	V	Bibliche Geschichte der Religion [1825]	168	II	3	1	(4691)
7		Bolle Pontificie di Leone X e Clem. VII e Paolo III circa... Greci... li Matrimoni	2582	XI	7		
8	V	Breviarium Romanum [1785-1865]	262	II	9	1	Ed. Plantin (2194) (2556)
9	V	Caerimoniale Episcoporum [1795]	1532 137	II	1	1	(2472)
10	V	Caerimoniale Episcoporum [1794]	166 2152	XVIII	3		(1230)
11	V	Caerimoniae ritus et mores sacri [1829]	201	II	4	1	6.
12		Canzone in lode di S. Antonio di Padova	2004 24	XVII	8		
		Catechismo	23	I	2		
13	V	Catechismo sec. il decr. d. Conc. di Trento [1826]	184	II	4	1	(2855)
14	V	Catechismus ex decr. Concilii Tridentini [1824]	33	I	4		(137)
15	V	Catechismus ex decr. Concilii Tridentini [1769]	179 120	II	1	1	
16		Le cento una preparazioni tratte dal libro delle riflessioni morali sul nuovo testam.	1666	XVI	6		
17		Cerimoniale del Conclave per l'elezione del Sommo Pontefice	2279	XVIII	6		
18	V	Collectio principalium definitionum spectant ad Univers. Haralem Theologiam [1726]	1357 2050	XVIII	1	1	(3997)
19	V	Concilium Romanum in Sacrosancta					
20		Basilica Lateranensi [1725]	1485 1481	XV	7	1	(157)
		Confermazione del ragionamento intorno ai beni temporali delle chiese	1485	XV	7		
21	V	Constitutiones Capituli Sacrosanctae					
22		Papalis Ecclesiae Lateranensis [1728] Romae	2277	XVIII	6		(1171) (1153)
		La conversione dall'Ebraismo alla fede cattolica di Giovambattista Coen	2549 2	X	8		
23	V	Corrispondenza di due ecclesiastici sulla questione... la legge sul celibato [1807]	3102 2268	XVIII	6	1	(1427)
24	V	Della necessità del matrimonio degli ecclesiastici [1790]	87	I	7	2	(863) (2632)
25		Dottrina cristiana da insegnarsi nella città e diocesi di Venezia	2108	XVIII	2		
26	VI	Epistolae theologico-morales [1744]	3098 1490	XV	8	1	(1066)

STAB. TIP. CIVRA & BARTOLI - ROVERETO

6

Slika 5. Način uvođenja knjiga u Inventarnu knjigu

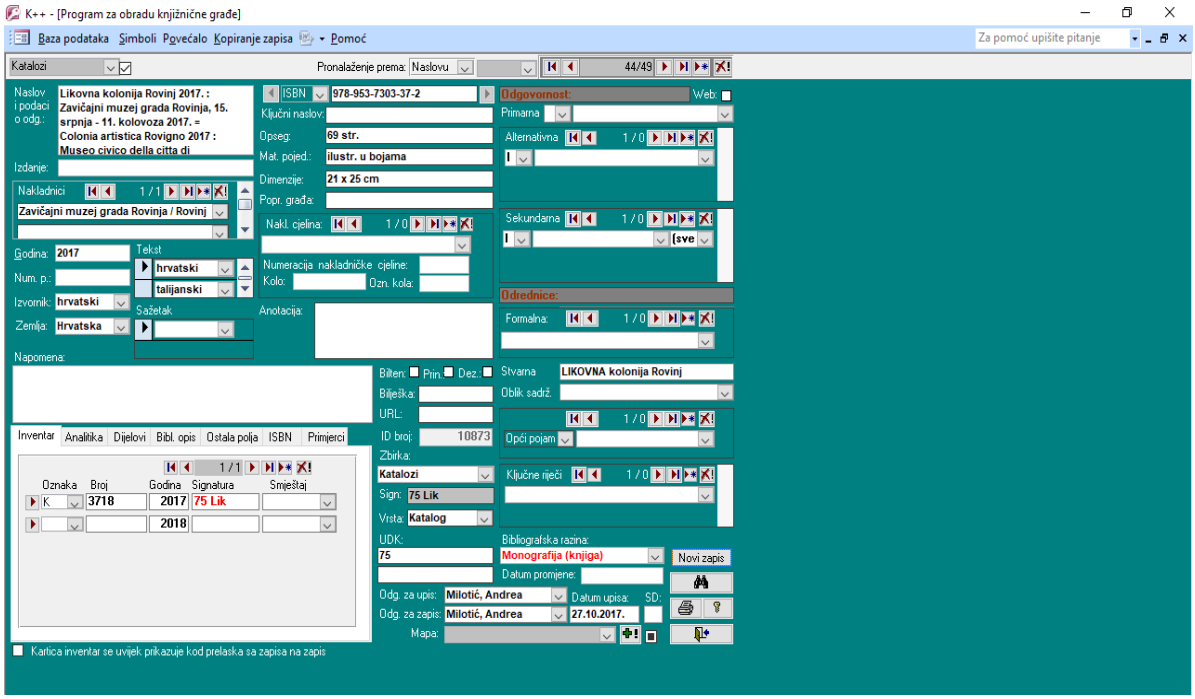
Broj	Datum	Prezime i ime pisca	NASLOV (mjesto i godina)	Svezak godište	Dobavljač	Vrijednost dinara	Uvezano	Neuvezan	Signatura	Napomena
1.	3. 07. 1990	Liguorio de' Alfonso	Nuova biblioteca de' parrochi e cappellani... Venezia, 1806.	I-V	Donos:					REV. 2004
2.	-"-	-"-	-"-	I-II						REV. 2004
3.	-"-	DE'LIGUORI, -"- Alfonso	-"-	I-II						REV. 2004
4.	-"-	-"-	-"-	I-II						REV. 2004
5.	-"-	-"-	-"- 1805	I-II						REV. 2004
6.	-"-	-"-	-"- 1805	I-II						REV. 2004
7.	-"-	-"-	-"- 1806	I-II						REV. 2004
8.	-"-	-"-	-"- 1807	VIII-I						REV. 2004
9.	-"-	-"-	-"- 1807	I-II						REV. 2004
10.	-"-	-"-	Venezia: Presso Francesco Andreola 1807	I-II						REV. 2004
11.	-"-	-"-	-"- 1807	I-II						REV. 2004
12.	-"-	Demangeon B. J.	Physiologie intellectuelle ou développement... Paris, 1808.	1.						REV. 2004
13.	-"-	Bonnevoz s. caroli	Acta eccl. mediolan. ~~Padova, 1834~~ Lodovici, 1773	1.						REV. 2004
14.	-"-	Bergier Nic.	Dizionario di Teologia Padova, 1793.	I-V						REV. 2004
15.	-"-	-"-	-"-	I-II						REV. 2004
16.	-"-	-"-	-"-	I-II						REV. 2004
17.	-"-	-"-	-"-	I-II						REV. 2004
18.	-"-	-"-	-"- 1834	I-II						REV. 2004
19.	-"-	-"-	-"- 1834	I-II						REV. 2004
					Prijenos:					REV. 2004

Narodne novine, Zagreb — (61)
Oznaka za narudžbu: UT-XII/11-2a

Digitalizirana je Inventar knjiga *Biblioteca Civica Stancoviciana–Catalogo generale per materia,* sastavljena u Rovinju na 214 stranica. Digitalizirana je, kao i ostalo, na način da su sve stranice skenirane i prebačene na CD. Nije poznata činjenica iz koje godine knjiga datira, međutim pretpostavlja se da je nastala početkom 20. stoljeća.

Zadnje dvije godine 2020.-2021. skenirane su naslovne stranice svih knjižničnih jedinica zbirke, skenirane su i prebačene u program K++: (slika 6, 7.) čiji je proces upisivanja i cjelovite obrade građe u elektroničkom obliku još uvijek u tijeku. Digitalizacijom se postiže tj. ostvaruje zaštita građe jer se osiguranjem pristupa digitalnim preslikama smanjuje korištenje izvornika što utječe na njihovu bolju očuvanost.

Slika 6: K++ / program za obradu knjižnične građe PrtSc

Slika 7: K++ / program za obradu knjižnične građe PrtSc

Zaštita i čuvanje jedinica građe u Stancoviciani stručno se i detaljno planira te sistematski provodi, a za nju je zadužen muzejski tehničar.

Zbirka Stancoviciana tj. knjižnična građa zbirke smještena je u spremištu koji se nalazi na prvoj etaži muzejske zgrade, u centru iste zbog prevencije u možebitnim slučajevima poplave, potresa ili nekih drugih elementarnih nepogoda. Knjižnična građa smještena je naravno u zaseban prostor knjižnice, veličine od 36 m², a knjige su razmještene po policama, njih 147 (dimenzije polica su1 x 0,37 m) tako da slobodno „dišu“ ne štedeći prostor što prikazuje slika 8.

Unutar spremišta osigurani su najpovoljniji uvjeti pohrane tj. mikroklimatski uvjeti koji se kontinuirano mjere, prate i provjeravaju a oni su: temperatura, relativna vlaga prostorije i svjetlost. Knjige se redovito otprašuju, a prostorija čisti i prozračuje. Neke su jedinice građe položene u arhivske kutije ili zamotane u bezkiselinski papir a od uređaja postavljen je i alarmni sustav.

Slika 8: razmještaj knjiga na policama

Optimalna temperatura za čuvanje papira je između 17 i 19 C°, neki smatraju 20 i 22C°, s tim da ona ne bi smjela prelaziti iznad 24 C°. Važno je izbjegavati nagle promjene temperature jer to uzrokuje naglo širenje i skupljanje materijala što pridonosi njegovom uništavanju. Promjene temperature zraka uzrokuje i promjenu relativne vlage, a optimalna vlaga iznosi od 50 do 60 %.

Kada gubi vodu, papir se fizički steže, odnosno smanjuje, i obrnuto, a previsoki postotak vlage potiče i ubrzava kemijske reakcije uzrokujući neravnine, nabiranje i bubrenje papira. Ukoliko su papiri izloženi svjetlosti, oni mogu brzo požutjeti, postati krhki i lomljivi, a papir u boji na svjetlu može izblijedjeti.

Stancoviciana nema instrumenta koji održava postojanu temperaturu zbog nedostatka sredstava, međutim nikad se ne javljaju velike promjene u istoj zbog pogodnog smještaja same prostorije u zgradi i zatamnjenog prostora. Muzej posjeduje mjerni instrument za praćenje temperature i relativne vlage. Uz navedeno, redovito se provjetrava prostor te jednom godišnje temeljito čisti građa i police. U svrhu bolje zaštite postavljeni su i držači koji sprečavaju deformacije i oštećenja građe. Pri rukovanju građom obavezno se koriste zaštitne rukavice i zaštitna maska za lice, a prilikom obrade i korištenja iste zabranjena je uporaba ljepljivih vrpci, spajalica, kvačica za papir i gumenih vrpci. Za omatanje i smještaj knjižne građe koriste se zaštitne bezkiselinske arhivske kutije i bezkiselinski papir kao što je prikazano na slici 9.

.

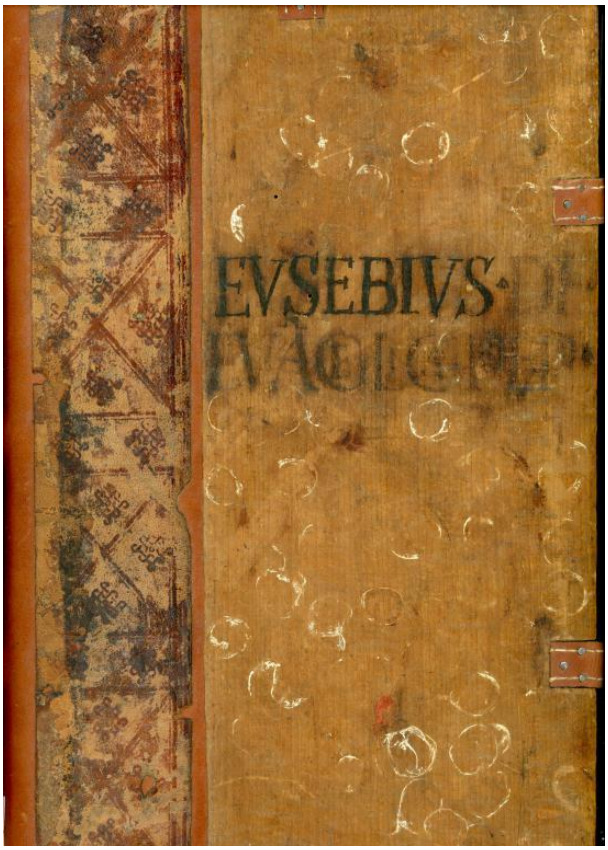

Slika 9. Bezkiselinske arhivske kutije i bezkiselinski papir

Budući da Zavičajni Muzej Rovinja posjeduje bogati knjižni i umjetnički fond na papiru, 1993. započelo se sa suradnjom s Laboratorijem za konzerviranje i restauriranje Arhiva Hrvatske u Zagrebu. Suradnja se sastojala u dozvoli korištenja tehnički opremljenih i stručno ekipiranih laboratorija, omogućeno je da stručni radnik muzeja konzervira i restaurira knjige iz zbirke korištenjem stručne literature, tehnike i uz stručni nadzor. Tada su restaurirane dvije knjige zbirke Stancoviciane: 1. *Tractatus Vinicus Veritatum Fundamentalium Ordinis Minorum Conuentualium* (Rimini, 1693.) s 248 tekstovnih listova i 3 grafička, knjiga je veličine 240 x 175mm, tiskana jednobojno (crno) na papiru ručne izrade i s vodenim znakom. Sašivena koncima na tri izbočene vezice od pergamene bez zaglavne vrpce. Neobrezana, korice od tanke

ljepenke bez teksta i ilustracija i knjiga 2. Eusebius Cesariensis *De* Evangelica *Preparatione* (Venezia, 1501.), tiskar Bernardinum Vercellensis (slika 10.) 50 listova, tiskana jednobojno (crno), bez ilustracija, na papiru ručne izrade, veličine bez korica 208 x 311mm, a s koricama 215 x 327mm. Knjiga je ukoričena drvenim koricama s četiri metalne kopče presvučene smeđom kožom te se čuva u bezkiselinskoj arhivskoj kutiji.

Sašivena na tri izbočene kožne vezice sa zaglavnim vrpcama. Zaglavne kožne vrpce opletene su istim koncem kojim je šivana sama knjiga. Korice su izrađene od dviju dasaka (trešnje) na hrptu knjige spojene ukrašenom kožom crvenkaste boje. Na prednjoj dasci rukom je napisan naslov knjige, a stražnja daska ima ukrašene mjedene kopče fiksirane mjedenim čavlima.

Slika 10: De evangelica praeparatione. Venetis, B. Vercellensis, 1501.

7. Virtualna izložba

Virtualna izložba Stancoviciana predstavlja 24 knjige od oko tri tisuće primjeraka Spomeničke knjižnice Petra Stankovića, koji se čuvaju u Muzeja Grada Rovinja-Rovigno - Museo della Città di – Rovigno, koja je dostupna za pregled na linku http://stancoviciana.web.link2.hr/.[38] Izložba je osmišljena 2018. godine na osnovi kataloga izložbe Stancoviciana iz 1992. koji su priredili Bruno Dobrić i Miroslav Bertoša u izdanju Muzeja grada Rovinja. Radi se o svojevrsnoj virtualizaciji navedenog kataloga i predstavlja prvi mali korak u ponovnom vrednovanju ostavštine Petra Stankovića te istovremeno predstavlja početak osuvremenjenog ispunjavanja želje Petra Stankovića da knjige budu u potpunosti dostupne javnosti što današnja tehnologije omogućuju i lokalno i globalno, njezinu posebnost čini i mogućnost budućeg nadograđivanja sadržajima u virtualnom prostoru obzirom na to da muzejska knjižnica ne posjeduje online katalog. Tijekom daljnjeg plana i rada na digitalizaciji same zbirke bit će dostupni i prikazi knjiga iz medicine, teologije, talijanskog jezika i književnosti, geografije, astronomije, pomorstva, umjetnosti, poljoprivrede, matematike, prava, ekonomije te vedute grafičkih djela iz knjiga.

[38]Stancoviciana: spomenička knjižnica, Muzej grada Rovinja, 2018, URL:http://stancoviciana.web.link2.hr/

8. Zaključak

Na kraju se zaključuje da Stancoviciana i danas pohranjuje raritetne knjižnične primjerke u vremenskom okviru od 1501. do 1852. te posjeduje 7045 primjeraka, a 2896 svezaka građe nosi ex libris Pietro Stancovich canonico, čineći bitan dio specijalne knjižnice u sastavu Zavičajnog muzeja grada Rovinja. Stancoviciana je 1986. upisana u Registar pokretnih spomenika kulture Republike Hrvatske, a uživa i svojevrsni status ikone grada Rovinja.

Knjižnica jednog bibliofila učenjaka možda je najvjernije zrcalo njegova identiteta i nadasve ljubavi prema knjizi i nauci te najpreciznije ocrtava kulturu vremena i podneblja u kom je živio i stvarao ujedno dokazujući da igra ulogu važne ličnosti Istre u prvoj polovici 19. st. a za ondašnja vremena njegova ostavština predstavlja iznimno kulturno blago kojim se malo privatnika onog vremena moglo pohvaliti, u Istri nitko a šire vrlo rijetki. Stanković se za života interesirao i bavio brojnim područjima ljudskog djelovanja pa je shodno tome i fond knjižnice barbanskog kanonika vrlo bogat, raznovrstan i veliki zalog kulturnoj budućnosti Rovinja i Istre.

Spomenička zbirka Petra Stankovića – Stancoviciana
knjižnice Zavičajnog muzeja grada Rovinja

9. Sažetak

Tema ovog rada je Spomenička zbirka Petra Stankovića – Stancoviciana, vrijedna zbirka knjižnice u sastavu institucije, konkretno, Zavičajnog muzeja grada Rovinja koja pripada skupini Specijalnih knjižnica.

Rad se sastoji od dva osnovna dijela: teorijskog u kom će se dati, s povijesno-kulturnog rakursa, pregled nastanka same knjižnice i njenih mijena, propitat će se i predstaviti bitni aspekti i fakti iznimno kulturno vrijednog njenog dijela - zbirke Stancoviciane te aktualni izazovi (o)čuvanja iste.

Slijedit će istraživački dio, u kom će se, na osnovi teorijske potke proučene literature o zbirci, njenom osnivaču te kratkog uvida u fond iste (budući je fond strogo čuvan i pristup dozvoljen samo istraživačima i stručnjacima), na kraju, temeljem dobivenih rezultata metodama studije slučaja i intervjua, dati realna slika trenutnog stanja zbirke Stancoviciane, prezentirat će se njeni fakti: od osnovnih aspekata, vrste građe, organizacije i zaštite građe, do postojanja kataloga, prezentacije zbirke u digitalnom obliku te primjera mogućnosti korištenja potencijala vrijedne spomeničke knjižnične građe u suvremenom kulturnom životu sredine kojoj imanentno pripada.

Ključne riječi: Petar Stankovic, Stancoviciana, knjižnica Zavičajnog muzeja grada Rovinja

Petar Stanković – Stancoviciana memorial collection
at library of Regional museum Rovinj

10. Summary

The topic of this diploma thesis is Petar Stanković – Stancoviciana memorial collection, a valuable collection of the library within the institution, specifically, the Library ofthe civic museum of the city of Rovinj which belong to the Special libraries group.

The Thesis consists of two basic parts: theoretical – in which an overview of the origin of the library itself and its changeswill be presented, from a historical andcultural perspective, also, the important aspects and facts of an exceptionallyculturally valuable part of the library - as collection Stancoviciana, will be interrogated andpresented , as well as the current challengespreserving library materials.

Follows the research part, in which, based on the theoretical weft of the studied literature on the collection and its founder and a brief insight into the fund (the fund is strictly guarded and can be accessed mainly by experts or researchers) finally, based on the results obtained by case study and intervju methods, will be presented the real picture ofthe current state of Stancoviciana and its basic aspects as: types oft he library materials, organization and storage oft he same, existence of catalogs, presentationin digital form and examples ofthe possibility of using the potential of valuable monumental library material int he contemporal cultural life oft he enviroment to which it immanently belongs.

Key words: Petar Stanković, Stancoviciana, library of Regional museum Rovinj

11. Literatura

1.Aparac Gazivoda, T. Organizacija knjižničnog poslovanja u spomeničkim knjižnicama. Vijesti:Društvo bibliotekara Istre. Godina X broj 12/studeni 1993. str.4. URL: https://dbi.hr/wp-content/uploads/2012/07/Vijesti%20DBI%2012_93.pdf

2.Cernecca, D. Petar Stanković. Jadranski zbornik 4, Rijeka-Pula, 1960.

3. Cernecca, D. Prilozi zapovijest Istre, Rijeke i Hrvatskog primorja, Posebni otisak P. Stanković, RI PU 1960.

4.Dobrić, B. ; Smolica, M. Katalog knjiga iz XVI. stoljeća (cinquecentina) u knjižnicama, muzejima i franjevačkim samostanima u hrvatskom dijelu Istre. Pula : Sveučilište Jurja Dobrile, Sveučilišna knjižnica, 2014.

5.Dobrić, B. ; Bertoša, M. Stancoviciana : spomenička biblioteka : katalog izložbe. Rovinj, Zavičajni muzej Rovinj, 1992.

6. Katalog. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod miroslav Krleža, 2013.URL: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=30822

7. Knjižnica. // Hrvatska enciklopedija / glavni urednik Slaven Ravlić. Mrežno izdanje Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2017. URL: http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130

8. Knjižnična građa.// Proleksis enciklopedija. Mrežno izdanje.Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013.URL: https://proleksis.lzmk.hr/53707/

9. Lukšić, E. Zaslužni barbanac Petar Stanković (1771.-1852). // *Croatica Christiana periodica* 18, 34(1994), URL:https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=121293

10.Pravilnik o zaštiti knjižnične građe, Narodne novine 52/2005-1001URL:https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_04_52_1001.html

11.Prijedlog Standarda za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Zagreb : Ministarstvo kulture, 2011. URL: https://www.gksb.hr/images/dokumenti/Standardi_za_specijalne_knjinice.pdf

12. Smolica M. Knjižnica Zavičajnog muzeja Grada Rovinja – Museo Civico della Città di Rovigno. // Dobrić, B. [ur.], Knjižnice Istarske županije : vodič. Pula : Društvo bibliotekara Istre, 2010.

13.Smolica, M. Knjige tiskane u 16. stoljeću : iz fundusa Zavičajnog muzeja grada Rovinja. Rovinj : Zavičajni muzej grada Rovinja, 2001.

14.Smolica, M. Knjige tiskane u 17. stoljeću iz fundusa Zavičajnog muzeja grada Rovinja. Rovinj : Zavičajni muzej grada Rovinja, 2004.

15.Stancoviciana: spomenička knjižnica, Muzej grada Rovinja, 2018., URL: http://stancoviciana.web.link2.hr/

16. Strčić, P. Petar Stanković : Pietro Stancovich=Petar Stanković=Pietro Stancowik=Peter Stancovich: život i djelo (1771-1852) /Petar Strčić. Pula : Zavičajna naklada „Žakan Juri“, 2011.

17.Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti,Narodne novine.17/19,98/19.URL: https://www.zakon.hr/z/2275/Zakon-o-knji%C5%BEnicama-i-knji%C5%BEni%C4%8Dnoj-djelatnosti

18. Žic, N. Hrvatski književni radovi Petra Stankovića, Glas Istre, Pula, 15, srpnja 1955.

19. Žic, N. Stari pisci iz Istre. Glas Istre, XII, 22, Pula, 3. VI 1955.